

Leerjaar
6

LEZEN *doet je goed*

Handleiding

voor de leesboeken 6A, 6B en 6C

Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, 2022

VOORWOORD

De leesmethode *Lezen doet je goed* is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC), in het kader van het project 'Content for Reading Books and Teaching Guides' van het Second Basic Education Improvement Program (BEIP).

Deze leesmethode vervangt de methode *Van hier en daar en overal* en een deel van de methode *Ik hoor, ik kijk, ik lees*.

De opdracht tot ontwikkelen van een nieuwe leesmethode omvatte het ontwikkelen van een systeem van leesniveaus, het samenstellen van leesboeken voor leerlingen en het schrijven van handleidingen voor de leerkrachten.

Lezen doet je goed is dus een methode geworden waar gewerkt wordt met een duidelijk onderscheid in leesniveaus. De leesniveaus zijn grotendeels gebaseerd op inzichten uit studie van het Surinaamse leesonderwijs. Daarnaast zijn in Suriname toepasbare ideeën van internationale leessystemen meegenomen. Een groot voordeel van de indeling in leesniveaus is de koppeling aan evaluatieve methoden. Voor de leerjaren 4, 5 en 6 zijn dit mondelinge en schriftelijke toetsen. Vanaf leerjaar 7 wordt er gewerkt met een portfolio. De evaluatiemethoden worden gedetailleerd beschreven in de handleidingen. Zowel de opzet van de leesniveaus als de opzet van de handleidingen zijn in de beginfase in focusgroepmeetings voorgelegd aan stakeholders bij het leesonderwijs in Suriname. De inzichten die zijn verkregen uit de focusgroepen zijn meegenomen in de definitieve uitwerking van de methode.

Een extra woord van dank gaat uit naar Sunita Pachai-Khedoe, Ina Ramautar-Dhanikasing, Marcia Holwijn en Fortune Scheuerman. Zij hebben op regelmatige basis feedback gegeven bij de samenstelling van deze handleiding. Het resultaat ligt nu voor u. Wij hopen dat het voor iedere leerkracht een inspiratiebron mag zijn om het leesonderwijs goed en plezierig te verzorgen.

Ismene Krishnadath

Projectleider 'Content for Reading Books and Teaching Guides'

© 2022, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1	
Inleiding	4
Hoofdstuk 2	
De leesniveaus van leerjaar 5	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Leesniveau 6A	7
2.3 Leesniveau 6B	10
2.4 Leesniveau 6C	10
Hoofdstuk 3	
Werkvormen	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Vloeiend Lezen	12
3.3 Theaterlezen	13
3.4 Voorlezen	14
3.5 Poëzievoordracht	16
3.6 Stillezen	17
Hoofdstuk 4	
Voorbeeldlessen Leerjaar 4	18
4.1 Inleiding	18
4.2 Voorbeeldles Vloeiend Lezen	18
4.3 Voorbeeldles Theaterlezen	22
4.4 Voorbeeldles Voorlezen	26
4.5 Voorbeeldles Poëzievoordracht	29
4.6 Voorbeeldles Stillezen	31
Hoofdstuk 5	
Overzicht van de lessen	36
5.1 Inleiding	36
5.2 Lessenoverzicht leesboek niveau 6A	36
5.3 Lessenoverzicht leesboek niveau 6B	51
5.4 Lessenoverzicht leesboek niveau 6C	62
Hoofdstuk 6	
Testen en leerlingbegeleiding	74
6.1 Inleiding	74
6.2 Testen voor niveau 6A	74
6.3 Testen voor niveau 6B	79
6.4 Testen voor niveau 6C	84
Bronnen	90
Bijlage A:	
Woordenschatlijsten niveau 6A, 6B, 6C	92
Bijlage B:	
Leesniveaus van <i>Lezen doet je goed</i>	98

INLEIDING

Doel

Deze handleiding maakt deel uit van de leesmethode Lezen doet je goed. Deze leesmethode is bestemd voor leerjaar 4 tot en met 8 van het basisonderwijs in Suriname. Voor elk leerjaar zijn er drie leesboeken voor de leerlingen en een handleiding voor de leerkracht ontwikkeld.

De methode is uitgewerkt aan de hand van leesniveaus en bouwt voort op het voorbereidend en aanvankelijk lezen dat in de voorgaande leerjaren is verzorgd. Op het eerste en tweede niveau, 4A en 4B, wordt nog veel aandacht besteed aan woordcategorieën, die in de laatste periode van leerjaar 3 aan de orde zijn geweest. Tot en met leerjaar 6 richten de niveaus (4C, 5A, 5B, 5C, 6A, 6B, 6C) zich op technische aspecten van het voortgezet lezen. Daarna gaat het vooral om het ontwikkelen van een positieve leesattitude (7A, 7B, 7C, 8A, 8B). In de bijlage bij deze handleiding wordt een uitgebreider overzicht gegeven van de niveaus.

Het doel van de leesmethode is;

- het verder ontwikkelen van de leescompetenties, zodat de leerling zelfstandig teksten op het hoogste niveau (8B) kan lezen;
- het bevorderen van een positieve leesattitude bij de leerlingen.

De methode richt zich op het ontwikkelen van leescompetenties in de Nederlandse taal. Uiteraard wordt er rekening gehouden met specifieke taalaspecten die te maken hebben met de Surinaamse taalrealiteit.

In Suriname wordt het Surinaams-Nederlands (SN) gesproken.

Het SN verschilt in bepaalde opzichten van de andere varianten van het Nederlands. In het lexicon zien we bijvoorbeeld typische SN-woorden waarmee kinderen in Suriname objecten en concepten uit hun leefomgeving benoemen. Verder kan er ook niet aan voorbij worden gegaan dat Suriname een meertalige samenleving is. Leerlingen komen dagelijks in aanraking met andere talen dan de schooltaal. Vooral in het mondeling taalgebruik worden de talen met elkaar verweven. In de teksten in de leesboeken wordt mondeling taalgebruik vaak weergegeven in de directe rede, in citaten van de verhaalpersonages.

Bij de spelling is in eerste instantie uitgegaan van de Woordenlijst Nederlandse taal, beter bekend als het Groene Boekje. Bij Surinaams-Nederlandse woorden die zijn opgenomen in het Groene Boekje is die spelling gebruikt. Voor SN-woorden die niet in het Groene Boekje voorkomen, is het Woordenboek van de Surinaamse Bijdrage aan de Nederlandse Taal en Carisur Culinair Dictionaire geraadpleegd.

Voor het Sranan zijn De spelling van het Sranan en het Sranan-Nederlands woordenboek op het internet geraadpleegd. Voor Sarnámi is de woordenlijst in Sarnámi woordenschat geraadpleegd. Voor de overige talen zijn internetbronnen geraadpleegd.

Bij de keuze van de teksten is er gelet op een aantal criteria.

In de leesboeken zijn teksten opgenomen die bijdragen aan:

- algemene kennisontwikkeling;
- een positieve attitudevorming, in lijn met richtlijnen die voortvloeien uit het nationaal onderwijsbeleid en internationale beleidsdocumenten die door Suriname zijn geratificeerd;
- culturele geletterdheid, met name kennis van nationaal en internationaal cultureel erfgoed;
- het bewustzijn van ons groen erfgoed, omdat Suriname het groenste land op aarde is, en natuur en milieu behoren tot de belangrijke issues van de huidige en komende generaties;
- leesplezier, al dan niet door gebruik van activerende werkvormen;
- literatuureducatie, met poëzie en een variëteit aan verhaalgenres.

Deze handleiding hoort bij de leesboeken op niveau 6A, 6B en 6C.

Deze leesniveaus worden beschreven in het tweede hoofdstuk.

In hoofdstuk 3 worden leeswerkvormen beschreven die gebruikt kunnen worden in leerjaar 6. Het gaat om Vloeiend Lezen, Theaterlezen, Voorlezen, Poëzievoordracht en Stillezen.

In hoofdstuk 5 is van elke werkvorm een voorbeeldles uitgewerkt.

Aan de hand van de voorbeelden en de informatie in hoofdstuk 5 kan de leerkracht zijn eigen lesplannen opstellen.

Hoofdstuk 5 geeft een schematisch overzicht van alle lessen.

In het schema zijn de volgende punten opgenomen:

- het nummer van de les;
- de titel van de les;
- de aanbevolen werkvorm(en);
- woordenschat, achtergrondinformatie en tips.

Bij de woordenschat zijn 5 Nederlandse woorden uit de tekst aangestipt, als suggestie om aandacht aan te besteden. De leerkracht is vrij deze lijst te wijzigen en/of aan te vullen, naar behoefte van zijn leerlingengroep. Verder staan bij de woordenschat ook de Surinaams-Nederlandse (SN) woorden en (leen)woorden uit andere talen. Bij de achtergrondinformatie wordt er iets dieper ingegaan op een woord uit de tekst, of er wordt informatie gegeven die betrekking heeft op de tekst in zijn totaliteit. De tips geven suggesties voor gesprekken voor en na de les. Het gaat hier om suggesties. De leerkracht wordt van harte aanbevolen ook eigen creatieve ideeën uit te proberen.

Hoofdstuk 6 richt zich op de evaluatie. Bij elk niveau horen twee testen, een mondelinge en een schriftelijke. De resultaten van de testen voor leerjaar 6 kunnen gebruikt worden om een leescijfer te berekenen.

Nog belangrijker is hun diagnostische waarde. Aan de hand van de scoreresultaten kan nagegaan worden welke leesaspecten de leerling nogmaals moet oefenen, al dan niet met extra begeleiding.

De handleiding wordt afgesloten met een bronnenlijst en twee bijlagen.

Bijlage A geeft een overzicht van de woorden die bij de woordenschat zijn opgenomen. Bijlage B is een overzicht van de leesniveaus over alle leerjaren.

INLEIDING

2.1 Inleiding

De methode *Lezen doet je goed*, die bestemd is voor leerjaar 4 tot en met 8 van de Surinaamse basisschool, hanteert voor de indeling van teksten verschillende leesniveaus. Voor leerjaar 6 zijn niveau 6A, 6B en 6C van toepassing.

Het proces van leren lezen wordt verdeeld in verschillende fasen: voorbereidend lezen, aanvankelijk lezen en voortgezet lezen. Het voorbereidend lezen start al vanaf leerjaar 1, en gaat geleidelijk met auditieve oefeningen in leerjaar 2 over naar aanvankelijk lezen. De koppeling van grafemen (geschreven tekens) en fonemen (klanken), het zogenaamde decoderen, vindt volop plaats in leerjaar 3. In leerjaar 4 is op niveau 4A en 4B ook aandacht voor het aanvankelijk lezen. Op deze niveaus worden de complexere grafeem-foneemcombinaties herhaald.

Vanaf niveau 4C is de focus gericht op het voortgezet lezen. Het blijft belangrijk voor ogen te houden dat de leesvaardigheid grotendeels een geautomatiseerde cognitieve competentie is. De automatisering heeft niet alleen betrekking op losse woorden, maar ook op zinnen. Bij het lezen van een zin moet de lezer niet alleen de woorden herkennen en betekenis geven, maar ook de plaats van het woord in de zin kunnen aanduiden en de leestekens interpreteren. Dit moet uiteindelijk zo snel gebeuren dat we het een automatisme kunnen noemen. Bij het leren van automatisen is oefening erg belangrijk. De leerling moet de gelegenheid krijgen om vaak te lezen uit een ruim en gevarieerd aanbod van leesteksten. Populair gezegd spreekt men van 'leeskilometers maken'. Vanaf leesniveau 4C hebben de leesboeken geen woordrijen meer. De teksten worden in verhaalvorm, als theatertekst, of als poëzie aangeboden.

De opbouw in niveaus voor technisch lezen, wordt bepaald door de lengte van de teksten en het gemiddeld aantal woorden per zin. Dit betekent dat de leerling steeds langere zinnen en langere teksten binnen een bepaalde tijd zal moeten verwerken.

Hoewel er geen woordrijen meer worden gegeven, blijft het belangrijk ook aandacht te geven aan woorden waar de leerlingen moeite mee hebben. Dit is een aspect van differentiatie, gezien de grote variatie in de leerlingenpopulatie. Als de leerkracht constateert dat een leerling moeite heeft met de uitspraak van het woord, moet de leerkracht de techniek van modelleren toepassen. Dit is niets anders dan dat de leerkracht de uitspraak van het woord voordoet en laat nazeggen.

Het laatste deel van het automatiseringsproces is interpretatie. De lezer geeft betekenis aan datgene wat op papier staat. In de methode *Lezen doet je goed*, wordt dit onderdeel gekoppeld aan de uitbreiding van de woordenschat en het bespreken van de tekst tijdens de introductie en de afronding van de leesles. Er worden per les een aantal woorden aangestipt met het advies aan de leerkracht de woorden te bespreken. De leerkracht kan op basis van de beginsituatie van zijn leerlingengroep ervoor kiezen om andere woorden te behandelen. De aangestipte woorden worden niet uitgelegd in deze handleiding. Er wordt van de leerkracht verwacht dat hij voldoende onderlegd is in het opzoeken en uitleggen van woordbetekenissen.

Het oplezen van teksten is een noodzakelijk onderdeel in het proces van automatisering. Het ondersteunt de herkenning van woordbeelden. Toch moet het oplezen van teksten afgebouwd worden. Het uitspreken van de tekst vertraagt namelijk de leeshandeling. Op niveau 4C is al een aanloop genomen naar stillezen. Dit wordt voortgezet in leerjaar 5 en 6. In de onderstaande paragrafen worden de leesniveaus van leerjaar 6 beschreven.

2.2 Leesniveau 6A

Op dit niveau is er, net als in leerjaar 5, sprake van voortgezet lezen. De teksten en de gemiddelde zinslengte zijn iets langer dan het voorgaande niveau. Er wordt vanuit gegaan dat de woorden van de woordenschat van leerjaar 5 bekend zijn. In leerjaar 6 wordt de woordenschat uitgebreid met nieuwe woorden. Voor zover de leerlingen moeite hebben met de uitspraak van een woord, moet de leerkracht de techniek van modelleren toepassen.

Naar gelang het proces van leren lezen vordert, wordt stillezen steeds belangrijker. Het proces van leren lezen duurt een aantal jaren. Het moet er uiteindelijk toe leiden dat een leerling automatisch betekenis geeft aan woord- en zinsbeelden (geschreven tekst) die als zintuiglijke prikkels de hersenen binnenkomen. Het uitspreken van teksten is een hulpmiddel in het leerproces. Als het uitspreken niet meer nodig is, wordt de informatie sneller verwerkt. Ook hier geldt: oefening baart kunst. Op leesniveau 6A is de maximale lengte van de verhaaltteksten 1000 woorden. Het gemiddeld aantal woorden per zin is 9.

2.2 Leesniveau 6A

LES 1 *Jasir, de Trio*

Inheemsen zijn de oorspronkelijke bewoners van ons land. Bekende stammen zijn de Arowakken, de Caraïben en de Trio's. Nog voor de komst van de blanken hadden de Caraïben en Arowakken vaak conflicten met elkaar.
Het werd erger toen blanken bezit namen van het land.
In dit verhaal, dat zich afspeelt in de 17e eeuw, lees je meer over de verhoudingen tussen Arowakken, Caraïben en Trio's.

Al veertien pitten had Jasir laten vallen, sinds hij Warimbomas had verlaten. Deze dag, zo had hij zich voorgenomen, zou hij een lekker maaltje bij elkaar vissen. Gewapend met pijl en boog stond hij op de rotsblokken in de rivier. Waar de zon op het water viel, zag hij vissen voorbijflitsen.

Hij merkte het gegrom van Kwayana pas op, toen een stem hem toesnauwde: "Roep je hond bij je, als zijn leven je lief is."

"Vrede, vrede", haastte Jasir zich te zeggen. "Ik ben een armzalige Trio die probeert wat vissen te vangen en mijn hond..." hij floot Kwayana naar zich toe "....doet geen kwaad."

De gezichten van de drie mannen bleven strak.

"Hoe heet je en waar kom je vandaan?", vroeg de middelste.

Jasir stond fier rechtop. "Mijn naam is Jasir. In opdracht van Peyayo, onze gerespecteerde play, vaar ik de rivier af naar het Grote Zoute Water. Voordat hij sterft, wil hij mij inwijden tot zijn opvolger. Daarvoor moet ik hem drie veren brengen van de rode reiger, die broedt in de bomen op de grens van het zoute en het zoete water."

De drie belagers ontdooiden. Alle inheemsen kenden de playtradities. "Jasir." De krijger sprak zijn naam langzaam en duidelijk uit. "Niemand zal ooit kunnen zeggen dat de Caraïben van Coeribosteen de Trio Jasir een duimbreed in de weg gelegd hebben bij het volbrengen van zijn goddelijke taak."

Jasir volgde de mannen naar hun dorp. Daar werd hij voorgesteld aan het opperhoofd. Zijn naam was Kaykusi. Beleefd vroeg hij naar Jasirs

afkomst en het doel van zijn reis. Er was niets vreemds aan zijn vragen. Maar opeens werden zijn ogen kil.

"Heb je de blanken al ontmoet?"

Jasir voelde zich niet op zijn gemak. Waar had Kaykusi het over?

"Ze komen van over het zoute water. Hun piaka's zijn zo groot als de kankantri. Hun lijf is net als het onze. Ze hebben armen en benen. Alleen hun vel is wit als savannezand."

4
5

Toch blijft vloeiend lezen van een tekst belangrijk op dit niveau. Bij het vloeiend lezen kan de leerkracht controleren of de leerling de juiste uitspraak van de woorden kent en of de leerling de zin begrijpt. Bij vloeiend lezen let de leerkracht op:

- volume; de leerling moet verstaanbaar lezen;
- tempo; de leerling moet de tekst vlot kunnen lezen;
- articulatie; de leerling moet de woorden goed kunnen uitspreken;
- intonatie; de leerling moet bij het lezen de leestekens in acht nemen en waar nodig stemvariatie kunnen toepassen.

Ook de werkvorm theaterlezen krijgt aandacht op niveau 6A. Er zijn twee theaterteksten. Bij theaterlezen krijgen verschillende leerlingen een rol toegewezen. De tekst bij de rol moet opgelezen worden met de juiste intonatie. Uit de intonatie moet blijken dat de leerling zich goed heeft ingeleefd in de rol. Hierdoor kan de leerling enerzijds zijn technische leesvaardigheid oefenen en anderzijds breidt hij zijn tekstbegrip uit. Een deel van de theatertekst bestaat uit instructies of uitleg van de situatie. Deze tekstdelen zijn schuingedrukt. Die moeten niet worden opgelezen. Uit de mimiek, pantomimiek en intonatie van de leerlingen moet blijken of zij deze tekstdelen hebben begrepen. Bij theaterlezen worden vloeiend lezen en stillezen dus gecombineerd. Verder besteden we met theaterlezen expliciet aandacht aan de empathische ontwikkeling van de leerling. Deze krijgt in zijn (theater)rol de mogelijkheid zich in te leven in de gevoelens van anderen.

Naast de drie bovengenoemde werkvormen, mag er op niveau 6A zeker ook voorgelezen worden om een positieve leesattitude bij de leerlingen te bevorderen.

Op niveau 6A krijgt het literatuuronderwijs weer expliciet aandacht. Er worden twee verhaalgenres geïntroduceerd, nl het historische verhaal en het religieuze/spirituele verhaal. Er zijn 30 teksten samengesteld voor dit niveau: 6 historische verhalen en 24 religieuze/spirituele verhalen. Twee verhalen hebben de vorm van een theatertekst. De historische verhalen hebben alle een Surinaamse achtergrond. De religieuze/spirituele verhalen zijn gerelateerd aan wereldreligies of spirituele praktijken die in Suriname bekend zijn. Twee verhalen hebben te maken met het godenpantheon van de Griekse mythologie. Door middel van de verhalen op niveau 6A breiden de leerlingen hun culturele geletterdheid uit met betrekking tot onze nationale historie, religies en spirituele tradities.

De doelen op leesniveau 6A voor technisch lezen zijn:

De leerling moet:

- de aangeboden teksten vlot en verstaanbaar kunnen lezen, met een correcte articulatie en juiste interpretatie van de leestekens;
- de aangeboden teksten kunnen lezen zonder de tekst uit te spreken.

Aanvullende doelen op leesniveau 6A zijn dus dat de leerling:

- de tekst moet begrijpen;
- zich moet kunnen inleven in een tekst;
- zijn kennis over de nationale historie uitbreidt, door het lezen van verhalen hierover;
- zijn kennis over religies en spirituele tradities uitbreidt, door het lezen van verhalen hierover.

Om de doelen voor technisch lezen te testen worden in paragraaf 6.2 testen aangeboden.

Omdat de methode zich voornamelijk richt op het technisch lezen, zijn er geen testen voor de aanvullende doelen. Desalniettemin ondersteunt de methode met de aangeboden inhoud wel de algemene (waaronder uitbreiding van de woordenschat), de culturele en de empathische ontwikkeling van de leerling.

Aanvullende doelen op leesniveau 6A

2.3 Leesniveau 6B

2.4 Leesniveau 6C

2.3 Leesniveau 6B

Op dit niveau gaan de leerlingen nog steeds door met oefenen van het voortgezet lezen. Het belangrijkste verschil met het voorgaande niveau ligt in de lengte van de teksten en zinnen. De tekstlengte van de verhalen ligt tussen de 900 en 1100 woorden. De gemiddelde zinslengte is 9 à 10 woorden.

De doelen op technisch leesniveau 6B zijn:

- de aangeboden verhalen vlot en verstaanbaar kunnen lezen, met een correcte articulatie en juiste interpretatie van de leestekens;
- de aangeboden verhalen en gedichten kunnen lezen zonder de tekst uit te spreken;

Om deze doelen te testen worden in paragraaf 6.3 testen aangeboden.

Net als bij niveau 6A heeft 6B aanvullende doelen die zich richten op het begrijpend lezen en de empathische ontwikkeling. Op dit niveau wordt er specifiek aandacht besteed aan figuurlijke taal, met name spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen. Elk verhaal heeft een spreekwoord, uitdrukking of gezegde als titel. Drie titels zijn bekende Sranan odo's.

De aanvullende doelen op leesniveau 5 zijn dat de leerling:

- de tekst moet begrijpen, inclusief de figuurlijke betekenis van de gebezigde spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen;
- zich moet kunnen inleven in een tekst.

Er zijn 30 teksten samengesteld voor dit niveau. Het gaat om 27 verhalen en 3 theaterteksten. Er zijn 27 verhalen met een Surinaamse setting; 17 verhalen komen uit het internationale verhalen erfgoed. Van de internationale verhalen hebben 3 door bewerking een Surinaams karakter gekregen.

2.4 Leesniveau 6C

Ook op dit niveau gaan de leerlingen door met oefenen van het voortgezet lezen. De tekstlengte ligt evenals bij niveau 6B tussen de 900 en 1100 woorden, maar de gemiddelde zinslengte is vastgesteld op 10 woorden. Dit geldt niet voor de gedichten, die op dit niveau worden aangeboden.

De doelen op technisch leesniveau 6C zijn, dat de leerling:

- de aangeboden verhalen en gedichten vlot en verstaanbaar moet kunnen lezen, met een correcte articulatie en juiste interpretatie van de leestekens;
- de aangeboden verhalen en gedichten moet kunnen lezen zonder de tekst uit te spreken;

Om deze doelen te testen worden in paragraaf 6.4 testen aangeboden.

Net als bij niveau 6A en 6B heeft 6C aanvullende doelen die zich richten op het begrijpend lezen en de empathische ontwikkeling. Ook wordt op dit niveau weer aandacht besteed aan literaire concepten. Bij de verhalen gaat het om een voorbereiding op hoger literatuuronderwijs waar de thematiek van het verhaal erg belangrijk is. De leerling zal moeten nadenken over de schrijver achter het verhaal omdat er een relatie bestaat tussen schrijvers en thema's. Het gaat hierbij niet om de naam van de auteur, maar om de gedachte dat een schrijver een persoon is met bepaalde eigenschappen en ideeën, die zijn thema's bepalen. Verder is er aandacht voor poëzie. Het vrije vers en de liedtekst worden geïntroduceerd.

De aanvullende doelen op leesniveau 6C zijn dat de leerling:

- de tekst moet begrijpen;
- zich moet kunnen inleven in een tekst;
- de context en thematiek van een verhaal moet herkennen;
- het vrije vers moet kunnen herkennen;
- een liedtekst als poëtische uiting moet kunnen herkennen.

Er zijn 30 teksten samengesteld voor dit niveau: 22 verhalen en 8 gedichten, waarvan 3 als liedtekst kunnen worden gebruikt. Zes gedichten hebben een vrije versvorm en 2, beide liedteksten, hebben eindrijm. Alle gedichten hebben een herkenbare Surinaamse context.

Aanvullende doelen leesniveau 6C

INLEIDING

3.1 Inleiding

In de methode Lezen doet je goed wordt ervan uitgegaan dat de leerkracht bekend is met algemene didactische werkvormen en technieken. Een didactische techniek die goed toepasbaar is in het leesonderwijs is modelleren. De leerkracht leest een woord, zinsdeel of zin op de juiste wijze voor. De leerling krijgt hierbij dus een voorbeeld (een model), dat nagedaan moet worden. Deze techniek heeft extra meerwaarde bij het differentiëren, omdat individuele leerlingen of groepjes van leerlingen die moeite hebben met vloeiend lezen van een woord, zinsdeel of zin, met deze eenvoudige techniek goed geholpen kunnen worden.

Verder zijn er specifieke leeswerkvormen. Niet elke werkvorm is geschikt voor elk niveau. In leerjaar zes worden de volgende werkvormen aanbevolen:

- Vloeiend Lezen
- Theaterlezen
- Voorlezen
- Poëzievoordracht
- Stillezen

Hieronder worden deze werkvormen verder beschreven. De beschrijving bestaat steeds uit de volgende onderdelen:

- omschrijving;
- doel(en);
- voorwaarden;
- variaties.

3.2 Vloeiend Lezen

Omschrijving

Bij deze werkvorm krijgt de leerling de beurt om een stuk tekst hardop te lezen. De leerkracht geeft feedback op de criteria van vloeiend lezen. Vloeiend Lezen is een werkvorm die wordt toegepast bij het voortgezet lezen.

Doel

De leerling moet de tekst verstaanbaar en vlot kunnen lezen met de juiste intonatie en inachtneming van de leestekens. De woorden moeten correct worden uitgesproken.

Voorwaarden voor het slagen van de werkvorm

- De leesteksten worden gekozen aan de hand van het leesniveau van de leerling.
- De leerkracht zorgt voor een rustige en ordelijke leesomgeving.

Variaties

- Individuele beurten zijn erg belangrijk bij deze werkvorm, maar de leerkracht kan ook een groep of de hele klas laten lezen. Als een hele klas moet lezen, kiest de leerkracht zinnen of korte alinea's. Het samen lezen heeft een sociale functie. Ook helpt het om zoveel mogelijk leerlingen leestijd te geven.

3.2 Vloeiend Lezen

- De plaats van de leerkracht kan ingenomen worden door een leesouder. In dit geval werkt de ouder met een groepje of een individuele leerling. De school moet in dit geval voorzieningen treffen om leesouders bij de school te betrekken. De leesouders moeten een kleine training hebben gehad.
- De leerkracht kan de leerlingen in duo's of groepen verdelen. Binnen de groep lezen en luisteren de leerlingen om de beurt. De leerkracht luistert bij elke groep een tijdje mee en geeft feedback.

3.3 Theaterlezen

- ***Omschrijving***

Bij deze werkvorm wordt een script gelezen. Er is met een rolverdeling aangegeven welke karakters welke delen van het script lezen. Het theaterlezen verloopt in verschillende fasen.

In de eerste fase wordt het script in zijn totaliteit doorgenomen en als een gewone tekst gelezen.

In de tweede fase wordt er uitleg gegeven over de tekst en de verschillende rollen.

In de derde fase worden de rollen verdeeld en oefenen de leerlingen de hun toegewezen rollen. Tussen de teksten die de leerlingen in de hen toegewezen rol moeten lezen, staat vaak informatie over de setting, de mimiek of pantomimiek. Deze informatie is schuingedrukt en hoeft in principe niet hardop gelezen te worden. Wel moeten de lezers de informatie gebruiken om hun rol goed te vertolken.

3.3 Theaterlezen

In de vierde fase worden individuele leerlingen aangewezen om de verschillende rollen te vertolken. Hierbij wordt er hardop gelezen, met de juiste intonatie, mimiek en pantomimiek volgens eigen interpretatie of volgens instructies in het script.

In de vijfde en laatste fase wordt er door de leerkracht en leerlingen feedback gegeven op de scriptvertolking.

- **Doel**

De leerlingen moeten:

- een theatertekst op niveau 6A, B of C kunnen interpreteren;
- zich kunnen inleven in de rollen die horen bij deze teksten;
- de tekst van elke rol vloeiend kunnen voordragen;
- in een rol kunnen deelnemen aan een groepsvoordracht van de tekst.

- **Voorwaarden voor het slagen van de werkvorm**

- De leesteksten worden gekozen aan de hand van het leesniveau en de belangstellingssfeer van de leerlingen. Als een tekst niet onmiddellijk in de belangstellingssfeer ligt, moet de leerkracht de belangstelling wekken met didactische interventies.
- De leerkracht zorgt voor een veilige omgeving, waarin leerlingen niet bang zijn om de aangewezen rol voor te dragen;
- De leerkracht zorgt ervoor dat feedback op de uitvoering van een rol op een positieve manier wordt ervaren.

- **Variaties**

- Tussen de teksten die de leerlingen in de hen toegewezen rol moeten lezen, staat vaak informatie over de setting, de mimiek of pantomimiek. Deze informatie is schuingedrukt en hoeft in principe niet hardop gelezen te worden. Men kan er echter voor kiezen om een leerling deze informatie juist wel hardop te laten lezen. Hij krijgt dan de rol van verteller. Het kan ook leuk zijn de term uit de Javaanse theatertraditie hiervoor te gebruiken: *gunungan*.
- De klas kan in groepen worden verdeeld, waarbij de groepen verschillende scripts krijgen om mee te werken.
- Leerlingen kunnen een script vertolken. Hierbij wordt het verhaal dus uitgebeeld.

3.4 Voorlezen

- **Omschrijving**

Voorlezen is een werkvorm waarbij de leerkracht op de voorgrond staat. De leerkracht leest een tekst voor aan een groep leerlingen. De leerkracht bespreekt de tekst vóór en na het voorlezen.

- **Doel**

Met voorlezen beoogt de leerkracht vooral de leerlingen te laten genieten van een mooi voorgelezen tekst. Het gaat dus om het bevorderen van leesplezier. Tegelijkertijd draagt het voorlezen bij aan de passieve taalvaardigheid en bouwt het een leestrategie op, waarbij het boek een vanzelfsprekende plaats krijgt in het leven

3.4 Voorlezen

van de leerling.

Als leerlingen vaak worden voorgelezen, wordt er verwacht dat de leerlingen:

- meer interesse tonen voor boeken;
- vaker zelf boeken gaan lezen;
- een grotere passieve woordenschat hebben.

- **Voorwaarden voor het slagen van de werkvorm**

- De leerkracht staat bij deze werkvorm op de voorgrond. Het is belangrijk dat hij de voorleesvaardigheid beheerst. Dit betekent vloeiend lezen met de juiste intonatie. Het is ook belangrijk dat met passie wordt voorgelezen. Met passie wordt bedoeld dat de belangrijkste emoties uit het verhaal tot uiting worden gebracht door stemgebruik, mimiek en pantomimiek.
- De leerkracht moet een voorleessfeer creëren. Dit gebeurt in het voorgesprek. Hij introduceert het verhaal en vraagt de leerlingen om goed te luisteren. Een stimulerende inrichting van de leesomgeving helpt ook. Sommige scholen hebben speciale taallokalen waar voorleeshoeken met gemakkelijke zitjes zijn ingericht.
- De keuze van de tekst is erg belangrijk. De teksten moeten aansluiten bij de interesses van de leerlingen. De tekst moet niet te lang en niet te kort zijn. Een te korte tekst geeft niet genoeg voorleesplezier. Bij een te lange tekst gaat de aandacht van de leerlingen verloren. Er is geen wet van Meden en Perzen die voorschrijft hoe lang een tekst moet zijn. De leerkracht moet op basis van zijn ervaringen met zijn leerlingengroep inschatten hoe lang zij geconcentreerd kunnen luisteren.
- Na het voorlezen moeten de leerlingen de gelegenheid krijgen zich te uiten. De leerkracht helpt ze op weg met richtvragen, zoals 'Welk deel vond je spannend/saai/leuk?', 'Zou jij ook zo handelen als de hoofdfiguur?', 'Heb je nieuwe woorden geleerd?', 'Zo ja, welke woorden?'

- **Variaties**

- Het voorlezen kan afgewisseld worden met het vertellen. Hierbij worden de formuleringen in de tekst niet meer strak gevolgd. Het biedt de leerkracht de mogelijkheid om in te spelen op het begripsniveau van zijn publiek. Ook heeft hij meer mogelijkheden met mimiek en pantomimiek.
- Leerlingen kunnen ook getraind worden in voorleesvaardigheden. Het houden van voorleeswedstrijden tussen klassen/scholen is een leuke leesbevorderingsactiviteit.
- Naast het voorlezen van losse teksten is het fijn om voor de oudere leerlingen een heel boek voor te lezen, in vervolgdelingen. Eindig dan elke keer met een cliffhanger. Hierdoor zullen de leerlingen uitkijken naar het volgende deel.

3.5 Poëzie-voordracht

3.5 Poëzievoordracht

- **Omschrijving**

Bij deze werkvorm draagt de leerling een gedicht met passie voor. Met passie wordt bedoeld dat de belangrijkste emotie van het gedicht tot uiting wordt gebracht door stemgebruik, mimiek en pantomimiek. De leerkracht doet dit eerst voor. Na de modelvoordracht van de leerkracht wordt het gedicht besproken en krijgen de leerlingen de beurt om een voordracht te doen.

- **Doelen**

De leerlingen moeten:

- een gedicht kunnen interpreteren;
- de belangrijkste emotie in een gedicht kunnen herkennen en benoemen;
- het gedicht met passie kunnen voordragen.

- **Voorwaarden voor het slagen van de werkvorm**

- De leerkracht moet deze voordrachtvorm beheersen.
- De gedichten worden gekozen aan de hand van het leesniveau en de belangstellingssfeer van de leerlingen. Als een tekst niet onmiddellijk in de belangstellingssfeer ligt, moet de leerkracht de belangstelling opwekken met didactische interventies.
- De leerkracht zorgt voor een veilige omgeving, waarin een gepassioneerde voordracht als positief wordt ervaren door de toehoorders.
- De leerkracht zorgt ervoor dat feedback op de voordracht op een positieve manier wordt ervaren.

- **Variaties**

- In hogere leerjaren kan de leerkracht ervoor kiezen om geen modelvoordracht te doen. Vooral als het gaat om multi-interpretabele gedichten. De leerling krijgt de gelegenheid zijn eigen interpretatie te doen.
- Sommige gedichten lenen zich voor groepsvoordracht, waarbij elk groepslid een deel voordraagt.
- In de hogere leerjaren kan dit als individuele of groepsopdracht worden gegeven voor bijvoorbeeld een schoolfeest. Het resultaat (tekst van het gedicht / foto's) kan meegenomen worden in de portfolio.

3.6 Stillezen

- **Omschrijving**

Bij deze werkvorm wordt er niet hardop gelezen. De leerlingen lezen zelfstandig een (deel van een) tekst. Na het lezen volgt een vorm van verwerking van de tekst.

- **Doel**

Het uiteindelijke doel van stillezen is de automatische verwerking van woordbeelden door de hersenen. Door de werkvorm 'stillezen' steeds weer toe te passen, krijgt de leerling de gelegenheid het automatiseringsproces te doorlopen en te verfijnen. In de lagere leerjaren gaat het om korte teksten om de overgang van lezen en uitspreken van de tekst naar lezen zonder de tekst uit te spreken te vergemakkelijken. Er wordt gelet op leessnelheid, concentratievermogen en tekstbegrip.

De leerling moet:

- zelfstandig binnen vijftien minuten een tekst op niveau 6A, 6B of 6C kunnen stillezen en begrijpen

- **Voorwaarden voor het slagen van de werkvorm**

- De leerkracht zorgt voor een rustige en ordelijke leesomgeving.
- Er is geen wet van Meden en Perzen die voorschrijft hoe lang het stillezen moet duren, maar de leerkracht schat op basis van zijn ervaringen in hoe lang de klas geconcentreerd kan stillezen.

- **Variaties**

- De variaties liggen vooral in de manier van verwerken van de tekst. Een simpele manier van voorlezen is het stellen van vragen over de tekst. Maar de leerkracht kan ook opdrachten hebben voorbereid. Deze opdrachten kunnen weer klassikaal, per groep of per leerling worden gegeven.
- De leerlingen lezen niet allemaal dezelfde tekst. De opdrachten bij de verschillende teksten zijn verschillend. Hier is het goed mogelijk te differentiëren. Dit kan naar niveau, maar ook naar interesse.

3.6 Stillezen

INLEIDING

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden voorbeeldlessen gegeven. Aan de hand van deze voorbeeldlessen en het overzicht van lessen in het volgende hoofdstuk kan de leerkracht zelf een lesvoorbereiding maken voor de overige lessen. Er is bij de uitwerking gekozen voor zoveel mogelijk oefenleestijd voor de leerlingen. Bij het voortgezet lezen is oefening erg belangrijk om de leesvaardigheid uit te bouwen.

De voorbeeldlessen dragen ideeën aan. Uiteraard mag de leerkracht eigen creatieve ideeën verwerken in de eigen lesvoorbereiding. Ook moet de leerkracht rekening houden met de specifieke eigenschappen van de groep waaraan les wordt gegeven. We denken hierbij aan de culturele- en taalachtergrond, de regio waar de school staat en de specifieke talenten en zwakheden van leerlingen.

De voorbeeldlessen zijn uitgewerkt aan de hand van de volgende negen punten:

1. Beginsituatie
2. Lesdoel(en)
3. Voorbereiding en logistieke organisatie
4. Leermiddelen en overige materialen
5. Leerstofinhoud
6. Didactische aanpak
7. Zelfstandig werken
8. Feedback en Interactie
9. Afsluiting

**4.2 Voorbeeldles Vloeiend Lezen
EIND GOED, AL GOED****Beginsituatie**

Dit is les 30 in leesboek 6B. De leerlingen hebben vanaf leesboek 4C geoefend in vloeiend lezen. De teksten van leesboek 6B bevatten tussen de 900 en 1100 woorden. De gemiddelde zinslengte is 10 woorden. In de voorgaande lessen is uitgelegd wat wordt bedoeld met figuurlijk taalgebruik. In de voorgaande 29 verhalen is steeds een spreekwoord, uitdrukking of gezegde behandeld.

Lesdoelen

De leerling:

- kan een tekst op niveau 6B, waarvan het aantal woorden tussen de 900 en 1100 ligt en de gemiddelde zinslengte 10 woorden bedraagt, vloeiend lezen.

Voorbereiding en logistieke organisatie

U heeft de klas in groepen verdeeld, waarin zowel sterke als zwakke lezers voorkomen. U heeft de betekenis en uitspraak opgezocht van woorden die u zelf niet kent. U kan deze woorden uitleggen met voorbeelden. U heeft ook opgezocht wat de uitdrukking 'eind goed, al goed' betekent.

Leermiddelen en overige materialen

Leesboek niveau 6B.

**4.2 Voorbeeldles
Vloeiend Lezen
EIND GOED, AL GOED**

Leerstofinhoud

Tekst 30 uit het leesboek LEZEN DOET JE GOED, leesniveau 6B.

Eind goed, al goed

De duif was oud en moe geworden. Hij had een leven vol actie achter zich. Zijn veren die vroeger glansden, waren dof geworden, zijn kwieke vleugelslag was een slappe vertoning. De laatste maanden had hij gemerkt dat hij steeds vaker een dak of een ander hooggelegen punt moest uitzoeken om op adem te komen. En pas als hij een poosje gerust had, kon hij zijn tocht vervolgen.

Hij leefde al een tijdje niet meer in de duiventil op het erf met al die bomen. Dat was nou eenmaal het lot van de oudere dieren. De jongere dieren hadden het zo druk. Ze vonden dat die oudjes hen maar in de weg liepen. Hij had hun gekoer daarover vaker gehoord.

De oude duif had bedroefd teruggekoerd. Waren de jonge duiven vergeten dat zij dankzij de zorg en opoffering van de ouderen grootgebracht waren? Wie was keer op keer de duiventil uitgevlogen om wat eetbaars voor al die hongerige snaveltjes te gaan halen? En dat nog met het gevaar onderweg in de val van een duivensoepliefhebber te geraken. De oude duif was op een dag maar weggevlogen. De duiventil had hij achter zich gelaten, zonder om te kijken.

Zo was zijn zwerftocht langs de daken, de lantaarnpalen en de bomen begonnen. Wat was de wereld toch groot en mooi. Maar zijn bedroefde stemming maakte dat de duif dit alles niet zag. Hij at slecht en daardoor ging hij nog sneller achteruit. Hij wilde gaan rusten, voor eeuwig, want hij was moe en teleurgesteld door het leven.

De zon ging onder. De duif voelde zijn krachten verminderen. Hij moest weer ergens gaan uitblazen. Daar was een stenen muur, een schutting. Hij streek op de schutting neer. Even fladderde hij, want hij had bijna zijn evenwicht verloren. Dit zou hem vroeger toch nooit gebeurd zijn! Het ene erf was leeg en stil en vol onkruid. Het huis was dicht. Daar waren dus al een tijdje geen mensen geweest. De duif draaide zich om naar het andere erf. Niet ver van de schutting zag hij een jongetje en een iets ouder meisje in het zand spelen. Het jongetje leerde pas spreken. Hij moest zo een anderhalf jaar oud zijn. Het meisje was een jaartje ouder en babbelde als een parkietje. Het jongetje probeerde steeds iets na te zeggen. Ook probeerde hij alles na te doen wat het meisje met haar zandschepje deed.

De duif keek naar de spelende kinderen. Zo vaak had hij naar de kleine mensen gekeken. Hij had die altijd mooi gevonden. Opeens wilde de duif niet weg van hier. Hij vergat zijn vermoeidheid en vloog met nieuwe kracht naar het afdakje, net boven de spelende kinderen.

Het meisje hoorde geklapwiek, keek op en zag de duif.

"Kijk een vogel, een vogel", zei ze terwijl ze haar schepje neergooide en met opgeheven hoofd opstond. Haar broertje keek ook op.

"Vvvoegel??", zei hij.

"Papa, papa, kijk een vogel, een vogel."

De vader van het meisje kwam erbij en zei: "Deze vogel is een duif."

"O, een duif", zei het meisje.

"Ddoiff??", zei het jongetje.

De duif was niet bang voor deze mensen. Hij voelde aan dat ze hem geen kwaad zouden doen. Opeens sprong hij van het afdakje. Vlak bij de kinderen kwam hij op de grond. Het jongetje deinsde een beetje verschrikt achteruit. Het meisje bleef staan en keek met grote ogen naar het beestje.

"Mama, kijk, die duif loopt", zei het meisje tegen haar moeder, die net met een potplantje naar buiten kwam. Ze bleef staan en keek naar de duif.

"Wat is die tam", zei ze tegen de vader.

"Volgens mij is hij ziek, want hij ziet er zo vermoeid uit en hij beweegt zo traag."

Een donkere schaduw maakte zich vanuit een hoek van het huis los en stormde als een gevaarlijke bliksemflits op de duif af.

"Hé, pas op! Kazan nee!"

Het geschreeuw van de vrouw had de vogel op tijd gewaarschuwd. Een gefladder en de hond beet net mis. De oude duif zat hijgend weer op de schutting. De hond sprong fel blaffend tegen de muur. Dat was één-voor, bijna was de duif verdwenen in de bek van dat bloeddorstige beest.

"Weg Kazan, weg!", schreeuwde de vrouw.

"Weg Kasjan", gilde het meisje.

"Wè Kaszjn", schreeuwde het jongetje.

Kazan droop af met zijn staart tussen de poten, maar net voordat hij de hoek van het huis omging, wierp hij een valse blik naar de duif.

Vóór ze gingen slapen, wilden ze de duif zien. Papa bracht ze even naar buiten. De duif zat niet meer op de schutting, ook niet meer op het afdakje. Hij zat eronder, op één van de terrastafeltjes. Heel voorzichtig streelde de vader het beest over de kop. Schuchter trok de duif zijn kopje in.

"Hij is bang", zei het meisje.

"Banggg", zei het jongetje.

"Kazan heeft hem laten schrikken!"

"Kazjan stout", zei het meisje.

"Kasjn sjtauwt", gilte het jongetje.

"Zo, nu naar binnen, die duif gaat ook slapen en jullie ook."

Net voordat hij zou gaan slapen, hoorde de vader een gegrom en toen een gefladder op het terras. Snel liep hij naar buiten. Kazan rende net weg van het terras. Waar was de duif? Gelukkig, hij was er nog. Het beestje zat verscholen achter een grote stenen bloempot, helemaal in de hoek van het terras.

Zachtjes duwde de vader het beestje tevoorschijn. Steeds dook het angstig terug in de hoek. Opeens fladderde het even en daar stond de duif weer op de terrastafel. Wat zag hij er vermoeid en ziek uit. Vlug pakte de vader hem op. Hij zette hem terug in het veilige hoekje achter de bloempot. Hij plaatste de terrastafel ervoor, liggend, zodat er een muurtje ontstond. Zo kon Kazan niet bij de duif.

De volgende ochtend liep hij naar buiten om te kijken hoe de oude duif het maakte. De duif lag op zijn rug. Zijn twee pootjes staken stijf naar boven. Snel nam de man een schop en schepte het beest van de grond. Hij had binnen stemmen gehoord en hij wilde niet, dat de kindertjes die duif zo zouden zien.

Hij liep naar achteren, groef een kuil en deed de oude duif erin. Net toen hij klaar was het gat te dichten, kwam zijn dochtertje naar buiten.

"Waar is die duif?", vroeg ze.

"Wa-isz doiff?", vroeg het jongetje.

"Die duif is weggevlogen, hij is ver weg gegaan, naar boven, naar de hemel."

"O, ver weg nò, ver weg naar de hemel?" vroeg het meisje.

"Ja, ver weg, héél ver weg," zei de vader.

Didactische aanpak

In de introductie van uw les zijn er twee zaken belangrijk bij deze les.

- In het verhaal komt een kind voor dat net leert spreken.
De leerlingen zullen in de tekst vreemde woordjes moeten ontcijferen, die dit weergeven. Bereid ze hierop voor door te vragen hoe een kind praat, dat net leert spreken.
Vraag enkele leerlingen om het voor te doen.
- Herhaal het begrip 'figuurlijke taal'.
Laat de leerlingen voorbeelden geven uit voorgaande lessen.

U legt de algemene betekenis uit van 'Eind goed, al goed'. (Bij een goede afloop, vergeet men de narigheden die men daarvoor heeft meegemaakt.) U zegt de leerlingen dat ze tijdens het lezen erover moeten nadenken of de titel past bij het verhaal.

De leerlingen voeren daarna opdracht 1, 2 en 3 uit. Terwijl de leerlingen bezig zijn met opdracht 1, loopt u langs en noteert de tekstdelen waar de leerlingen moeite mee hebben. U let er ook op dat de leerlingen op tijd van beurt verwisselen. U kunt om de twee minuten een signaal geven. U behandelt de onbekende woorden die uit opdracht 2 naar voren zijn gekomen. U checkt ook of de woordenschatwoorden duidelijk zijn.

Daarna modelleert u de tekstdelen waar de leerlingen moeite mee hadden. U geeft beurten om de tekstdelen volgens uw model te lezen. Tot slot stelt u de afsluitende vragen.

Zelfstandig werken

Opdracht 1

Groepslezen. Om de beurt leest elke leerling een stukje van de tekst. U kunt om de twee minuten een signaal geven om van beurt te wisselen. De leerling moet verstaanbaar zijn voor de groep, maar de klas niet storen.

Opdracht 2

Elke leerling in de groep schrijft de woorden op, die hij niet kent.

Opdracht 3

Groepsopdracht: De leerlingen bespreken of de titel 'Eind goed, al goed' past bij het verhaal.

Feedback en interactie

U loopt langs de groepjes bij opdracht 1 en noteert de woorden en tekstdelen die niet vloeiend worden gelezen. U geeft complimentjes aan leerlingen die vloeiend lezen.

Afsluiting

U geeft beurten om de volgende vragen te beantwoorden:

- Waarom had de duif de duiventil verlaten?
(Hij was oud en ziek en de jonge duiven tot last.)
- Waaraan merk je dat de mensen de duif niet lastig vonden.
(Ze gaven hem aandacht, beschermden hem tegen de hond.)
- Heeft de duif een goed einde gehad? (Ja, hij is naar de hemel.)
- Is de titel een passende titel? (Ja, want in de hemel kan hij al zijn zorgen vergeten.)

4.3 Voorbeeldles Theaterlezen DE GESCHIEDENIS VAN DE BOEROES

Beginsituatie

De leerlingen hebben in leerjaar 5 al kennisgemaakt met theaterlezen. Deze les is les 3 in het leesboek 6A. De leerlingen weten dat de bevolking van Suriname bestaat uit verschillende etnische groepen.

Lesdoelen

De leerling kan:

- zich inleven in een bepaalde verhaalrol en
- dit tot uiting brengen door stemgebruik, mimiek en pantomimiek.

Voorbereiding en logistieke organisatie

U heeft geoefend om de tekst met de juiste intonatie, mimiek en pantomimiek te lezen. U heeft de klas in groepen van zeven verdeeld, waarin zowel sterke als zwakke lezers voorkomen.

Leermiddelen en overige materialen

Leesboek niveau 6A.

Introductie

U voert een klassengesprek over de bevolking van Suriname.

- Noem een paar bevolkingsgroepen van Suriname (Creolen, Marrons, Javanen, Hindostanen, Boeroes, Chinezen, Libanezen. Eventueel kunnen ook de recentere immigrantenroepen genoemd worden.)
- Welke bevolkingsgroep kwam oorspronkelijk uit Nederland. (Boeroes.)
- Wie kan wat vertellen over de Boeroes?

Leerstofinhoud

Tekst 3 uit het leesboek LEZEN DOET JE GOED, leesniveau 6A.

De geschiedenis van de Boeroes

D= Dominee M=Moeder Petronella V=Vader Toon
J=zoon Jacob P=zoon Paul
O=Vertegenwoordiger van de koloniale overheid

Dominee Arend van den Brandhof kwam in 1845 met Nederlandse kolonisten naar Suriname. Zij kregen het plaatsje Voorzorg aan de Saramaccarivier toegewezen als eerste standplaats. Voorzorg was een verlaten leprozerie.

Het is winter 1944 en de dominee is op bezoek in de hut van het arme boerengezin Akkerman.

- D: Hebben jullie van Suriname gehoord? Het is een kolonie van Nederland in de West. Het is er altijd warm en de grond is vruchtbaar. Ik heb gehoord dat elke stok die je in de grond steekt, vanzelf begint te groeien.
- V: Klinkt als een paradijs, dominee. Hier is het armoe troef. De herfst oogst heeft nauwelijks wat opgebracht. We mogen in onze handjes wrijven als we twee aardappeltjes met wat vet in de pot vinden. Als we geen voedselpakketjes van de kerk kregen, waren we allang omgekomen van de honger.
- D: Ja, ik zie elke dag hoe zwaar jullie het hebben. Daarom stel ik voor om naar Suriname te gaan. Koning Willem II zelf heeft me toestemming gegeven voor mijn plannen. Hij meent het goed met jullie. Er mogen 50 gezinnen mee.
- V: Vrouw, jongens, wat zeggen jullie ervan? Gaan we naar de tropen?
- M: Waar gaan we dan wonen?
- D: Maak je geen zorgen, moedertje. De koloniale overheid zorgt voor een goede woning en 4 akkers grond voor elk gezin dat meekomt. Als opstart krijgen jullie wat kippen en vee, huisraad en gereedschap.
- J: Hoe komen we daar dominee?
- D: Het is vier weken varen op zo'n prachtig Hollands schip. Je gaat het machtig vinden.
- P: Ik wil ook mee! Wanneer gaan we weg?

De reis met het schip verliep voorspoedig.

Op 21 juni 1845 kwamen 24 gezinnen aan op Voorzorg.

Na hen zouden er nog drie schepen met Nederlandse kolonisten volgen.

- M: Ik zie alleen maar een paar hutten en een heleboel bos. Waar zijn onze landbouwvelden?
- D: Daar staat de vertegenwoordiger van de koloniale overheid. Ik zal hem eens vragen hoe dat zit.
- O: Die hutten daar kunnen jullie gebruiken om in te wonen. Ja, ik begrijp dat jullie teleurgesteld zijn. Ik heb pas gisteren van mijn superieuren gehoord dat jullie kwamen. De overheid heeft geen geld, begrijp je.
- P: Het is zo warm hier. Waar is er iets te drinken?
- O: Tja..., daar vraag je wat. De rivier heeft heel veel water.
- V: Dit is verschrikkelijk. Dominee, kunnen we niet beter teruggaan naar Nederland?
- D: Laten we proberen er het beste van te maken. Als jullie teruggaan, zal je voor de reis moeten betalen en zo goed hadden jullie het ook weer niet in Nederland.
- J: Ik ben even gaan kijken bij die hutten. De meeste zijn vervallen, maar een paar zijn wel bewoonbaar. Laten we onze spulletjes pakken en een slaapplek zoeken.

Drie weken gingen voorbij waarin de kolonisten zichzelf probeerden te redden. Toen sloeg het noodlot toe.

- M: Ik voel me zwak, want ik heb de hele tijd diarree. Alles is zo vies hier.
- P: En die muggen die je de hele avond steken zijn ellendig. Kijk, waar ik mijn huid heb opengekrabd, beginnen die wondjes te ontsteken.
- V: Moedertje, laat ons niet in de steek. Wat moeten we zonder jou in dit vreemde land? Kijk, ik heb een paar gekookte knollen gekregen van de dominee. Probeer dit toch binnen te houden. Binnenkort komt er weer een schip uit Nederland. Hopelijk brengen de nieuwe kolonisten nieuwe mondvoorraad, want we hebben nauwelijks eten.
- M: Roep de dominee, want ik voel dat mijn einde nadert.
- D: Lieve God in de hemel, welk zwaar lot heeft mijn mensen getroffen? Dit is al de vijfde zieke die ik deze dag bezoek.

Na een half jaar was de helft van de kolonisten overleden, waaronder moeder Petronella en zoon Paul. De dominee vroeg hulp aan de overheid.

- O: Ja, deze plek is inderdaad niet zo goed bewoonbaar en beplantbaar.
- V: De grond blijft drassig, omdat er geen afwatering is. Het gewas verrot in de grond.
- O: De dominee heeft er ook over geklaagd bij ons. We hebben nu een betere plek voor jullie beschikbaar, Groningen.
- V: Groningen? Gaan we terug naar Nederland?
- D: Nee, Groningen is een plaats in Suriname. Het is hier in de buurt, ook aan de rivier, maar iets hoger gelegen.

- O: Het is mooi daar hoor. Het was vroeger een fort. Er zijn straten en heel belangrijk: een waterput.
- J: Wonen er mensen daar?
- O: Nee. Het fort is niet meer in gebruik. In Paramaribo hebben we een veel beter fort. Maar er is een dorpje met Inheemsen in de buurt.
- J: Wilde indianen? Gaan ze ons aanvallen?
- O: Nee, het zijn rustige mensen. We hebben allang vrede met ze gesloten.

De overgebleven Nederlandse kolonisten verhuizen naar Groningen.

- V: Hèhè, het is me eindelijk gelukt een groente te kweken. Ze noemen dit hier kousenband.
- J: Ja vader, en heb je gezien dat die boom daar vruchten draagt. Ze heten bacoven. Ze zijn lekker zoet. Kijk die tros daar heeft bijna tachtig van ze. We moeten oogsten, anders weten de vogels er wel raad mee.
- V: Eindelijk zien we wat van de overvloed in dit land.
- D: We moeten God danken. Hij heeft ons door de moeilijke periode heen geholpen. Ik zal de Evangelische Broedergemeente vragen om de kerk te restaureren.
- V: Ja, maar vraagt u ook hoe we onze producten op de markt in Paramaribo kunnen krijgen. Als de oogst blijft liggen, kunnen we niet verdienen.
- D: Daar zeg je wat.
- J: Is er geen grond vrij dichterbij Paramaribo?
- D: Liever blijven jullie hier, want Groningen is best wel mooi.

In die tijd was Paramaribo heel slecht bereikbaar voor de boeren. Tegen de wil van de dominee verlieten ze Groningen één voor één. Ze gingen dichterbij Paramaribo wonen. Na een tijdje voelden ze zich thuis in het nieuwe land. Ze werden bekend als de Boeroes van Suriname. De dominee ging in 1854 terug naar Nederland.

Didactische aanpak

U introduceert de tekst door te vertellen dat het een tekst is voor een toneelstukje. Er zijn verschillende personen die iets zeggen en doen in het toneelstuk. U geeft een leerling de beurt om op te lezen welke rollen er in dit stuk zijn. Er zijn zes rollen. U zegt dat de zevende persoon in de groep de schuingedrukte tekst moet lezen. Die leerling heeft dan de rol van verteller.

U doet dan met behulp van vijf leerlingen het eerste stukje voor. U heeft zelf de rol van de verteller. De vijf leerlingen krijgen elk een rol. Dit kan zijn dominee, moeder, vader, zoon Jacob of zoon Paul. Nadat het stukje is gelezen, geeft u de nodige feedback. Werdt er vlot gelezen, met het juiste volume en de juiste intonatie? Zijn de woorden correct uitgesproken? Waar nodig, doet u het voor.

Hierna voeren de groepen opdracht 1 en 2 uit. Nadien bespreekt u de woorden waar de leerlingen moeite mee hebben. U gaat ook na of de woordenschatwoorden begrepen zijn.

4.4 Voorbeeldles Voorlezen DOOR HET OOG VAN DE NAALD

U geeft elke groep de beurt om een deel van de tekst te lezen.

Zelfstandig werken

Opdracht 1

De leerlingen verdelen de rollen in hun groep. Ze lezen hun rollen zachtjes, maar op de juiste toon. Ze moeten proberen hun tekst met mimiek en pantomimiek te ondersteunen.

Opdracht 2

De leerlingen schrijven de woorden op die ze niet kennen.

Feedback en interactie

Bij opdracht 1 en 2 loopt u langs de groepjes en geeft feedback waar nodig. Als de groepen de beurt krijgen om voor de klas te lezen, geeft u ook de nodige feedback. Leerlingen die hun rol op een goede manier vertolken, krijgen een compliment.

Afsluiting van het tweede deel

U vraagt de leerlingen welke rol ze het moeilijkst vonden. Waarom?

4.4 Voorbeeldles Voorlezen DOOR HET OOG VAN DE NAALD

Beginsituatie

Er is vaker aan de leerlingen voorgelezen. De leerkracht heeft een voorleestradiatie opgebouwd. Er is vaker voorgelezen. De motivatie om te lezen en te luisteren naar teksten die voorgelezen worden zal per groep en per leerling verschillend zijn.

Lesdoelen

De leerling:

- geniet van het verhaal en krijgt interesse voor lezen;
- verplaatst zich in de hoofdpersoon en denkt na over haar gevoelens;
- bouwt een traditie op, waarin verhalen en lezen een vanzelfsprekende plaats innemen.

Vorbereiding en logistieke organisatie

U vertelt de klas een paar dagen van tevoren dat u gaat voorlezen. Op de dag dat er zal worden voorgelezen, zegt u dit aan het begin van de dag ook aan de leerlingen. U doet het op zo'n manier dat de kinderen gaan verlangen naar deze activiteit. Het voorlezen zelf moet in een rustige omgeving. De kinderen moeten er relaxed bij kunnen zitten. Misschien is er in uw school een speciale voorleesplek.

Leermiddelen en overige materialen

Leesboek LEZEN DOET JE GOED niveau 6B

Leerstofinhoud

Tekst 18 uit Leesboek LEZEN DOET JE GOED niveau 6B.

Door het oog van de naald

Martha is een Inheemse, maar geen volbloed. Haar grootvader was een Creool. De kleur van haar huid is donkerder dan bij volbloed Inheemsen. Haar haar, dat ze kort heeft laten knippen, krult. Voor de rest zijn haar inheemse trekken duidelijk herkenbaar.

Ze is opgegroeid in een inheems dorpje in Para. Ze kon goed leren en het lukte haar om naar de middelbare school te gaan. Ze woonde toen in een internaat in Paramaribo. Na de middelbare school is ze naar haar dorp teruggekeerd. De meeste mensen uit het binnenland of het district blijven in de stad wonen als ze een hogere opleiding hebben gevolgd. Ze kunnen moeilijk werk vinden dat bij hun opleiding past.

Maar Martha had geluk. Ze kon wél terugkeren naar haar dorp. Ze had een baan gevonden bij het ministerie van Sociale Zaken. Het ministerie had een kantoor in één van de dorpen in de buurt. Daar mocht ze werken. Martha was blij, want ze hield van haar dorp. Ze was dan ook dicht bij haar ouders. Bovendien had ze twee kinderen, en die waren dan dicht bij de grootouders.

's Morgens liep Martha drie kwartier naar haar werk in het andere dorp. Om half drie in de middag liep ze weer terug. Er gingen geen bussen daar en ze had geen ander vervoer. Ze vond het niet zo erg. Lopen had ze haar hele leven al gedaan. En vaak genoeg ontmoette ze onderweg vriendinnen met wie ze al babbelend verder liep.

Op een dag moest Martha overwerken. Pas om vijf uur kon ze het kantoor verlaten. Met twee collega's begon ze aan de weg naar huis. Het weer was heet en drukkend. Na een kwartier begon het te rommelen in de wolken. De vrouwen haastten zich, want het was duidelijk dat het zou gaan onweren.

Nog net voor het begon te regenen, bereikten ze het dorp van de eerste collega. Martha liep door met haar andere collega. Ze zagen de lucht helemaal zwart worden en niet lang daarna barstte de hemel open. Bliksemschichten flitsten en de donder knalde keer op keer. Kletsnat bereikten ze het dorp waar de tweede collega woonde.

"Blijf hier wachten tot de bui over is", zei de collega van Martha tegen haar.

Ze gaf Martha een baddoek om haar haren droog te wrijven. Martha wachtte tien minuutjes. De regen leek minder te worden, maar het werd ook donkerder. De schemering begon te vallen.

"Blijf hier slapen", nodigde de collega haar nogmaals uit. "Het kan gevaarlijk zijn om in het donker door het bos te lopen. En dan nog bij regenweer."

Maar Martha sloeg het aanbod van haar collega af.

"Die kinderen van me wachten op me", zei ze. Haar kinderen waren toen nog klein. Sergio was zes en Melanie was drie jaar.

Eerst leek de bui af te nemen, maar toen ze een minuut of vijf gelopen had plensde de regen weer in alle hevigheid neer. Het waren dikke regendruppels. Je kon geen hand voor ogen zien. Alleen als de bliksem flitste, zag ze de profielen van de bomen tegen de hemel. Bij elke donderslag kromp ze in elkaar.

Ze was overdag nooit bang geweest op de weg, maar nu werd ze het wel. Op een bepaald punt moest ze rechts afslaan om bij haar dorpje te komen. Die afslag mocht ze niet missen. Hardop biddend of God haar, dank je dank je, de weg wou wijzen, liep ze verder.

Niet al te ver voor haar sloeg de bliksem in de weg. Verlamd van schrik ging ze in de modder liggen, want daar was de weg inmiddels in veranderd.

"Opstaan", zei ze tegen zichzelf en dat deed ze. Half rennend en dan van vermoeidheid weer lopend, vervolgde ze haar weg, steeds biddend dat ze veilig thuis mocht komen.

Op een gegeven ogenblik was er weer een lichtflits en tot haar stomme verbazing zag ze dat het de goede weg naar huis was. Zonder zich ervan bewust te zijn, had ze de goede afslag genomen. Nog even en ze zou thuis zijn. Nog een klein stukje, dan was ze bij de kreek waar een omgevallen boomstam als timba -loopplank - overheen lag. Daar moest ze over en dan was ze er.

Het regenen was gestopt, maar het was nog steeds donker. Ze zocht in haar tas naar een T-shirt of iets anders om haar gezicht en haren mee te drogen. Ze zag dat ze al die tijd een aansteker in haar tas had gehad. Ze maakte de aansteker aan om naar de timba te zoeken. De kreek was veranderd in een woest stromende rivier. De timba was half onder water. Gelukkig was de boom nogal breed. Voorzichtig zette ze haar voet op het begin van de loopbrug. Het water stroomde over haar voeten.

Nog een stap. Toen zag ze bij het licht van de aansteker iets bewegen. Het was de kop van een aboma. Een aboma is een grote wurgslang. In een moment van koelbloedige helderheid keek ze of ze zijn staart kon zien. Met die staart valt de slang aan, boort de scherpe verharde punt in de anus of de ruggenwervel van het slachtoffer voor houvast en gaat dan pas wurgen. De staart was ver genoeg van haar af. Zo gauw ze kon en met veel lawaai, strompelde ze de timba over.

"Suma de dape?", zei de stem van haar buurvrouw, die iemand hoorde aankomen.

"Na mi", antwoordde Martha half huilend, maar ook opgelucht dat ze het dorp levend had bereikt.

"Mi gado. Waarom ben je door dit noodweer gekomen?"

"Sergio en Melanie wachten op me."

Er kwamen meer mensen kijken. Martha vertelde van het noodweer en van de aboma in de kreek, maar ze werd nauwelijks geloofd.

Haar ouders en de kinderen schrokken toen ze haar zo drijfnat zagen. Vlug verwisselde ze haar kleren voor een droge slaapjurk. De kinderen kwamen bij haar zitten. Melanie kroop op haar schoot. Haar moeder gaf haar warme thee en een broodje. Haar vader streelde haar haren.

Hij geloofde het verhaal van de aboma wel. Er was eentje in de omgeving die al heel wat schade had aangericht.

"Dat was levensgevaarlijk wat je hebt gedaan", zei hij tegen Martha. "Je bent echt door het oog van de naald gekropen."

De volgende morgen gingen de mannen van het dorp kijken of ze de aboma konden ontdekken. Die werd inderdaad gevonden en met een strik om de kop gewurgd. En buurvrouw moest het toegeven. "Martha, dan yu no ley nò. Martha je hebt dus niet gelogen."

Didactische aanpak

U let erop dat de leerlingen goed kunnen luisteren. U heeft zelf een plek gekozen van waaruit u de klas kan overzien, terwijl u voorleest. De leerlingen moeten u ook allemaal goed kunnen zien. U leest de titel van het verhaal en vraagt of iemand een idee heeft waarover het verhaal gaat. U luistert naar het antwoord en geeft feedback. Het gaat om de algemene betekenis van het spreekwoord. (Op het nippertje aan een groot gevaar ontsnappen.) U vraagt de leerlingen goed te luisteren. Om welk gevaar gaat het in het verhaal? U leest het verhaal zo goed mogelijk voor. U probeert zich zo goed mogelijk in te leven in de verhaalpersonages, vooral in de hoofdpersoon Martha. Met uw stemintonatie probeert u haar gevoelens tot uitdrukking te brengen. Bijvoorbeeld angst bij 'Toen zag ze bij het licht van de aansteker iets bewegen. Het was de kop van een aboma.' Moed bij 'Opstaan', zei ze tegen zichzelf.' Als het verhaal uit is, vraagt u aan welke gevaren Martha was ontsnapt. Daarna houdt u een klassengesprek, waarin de leerlingen mogen vertellen hoe ze het verhaal hebben ervaren en hun eigen ervaringen met gevaarlijke situaties. Tenslotte checkt u of de woordenschat woorden bekend zijn en vraagt u of er nog woorden zijn die de leerlingen niet kenden.

Feedback en Interactie

Bij het klassengesprek na het verhaal geeft u de nodige feedback. Martha is tijdens haar tocht naar huis aan verschillende gevaren blootgesteld geweest: bliksem, verdwaald raken, gevaarlijke dieren. In uw rol als opvoeder benadrukt u hoe leerlingen veilig kunnen blijven. U probeert ook kinderen die zich minder vlot uiten, bij het klassengesprek te betrekken. De informatie uit het klassengesprek geeft u wellicht meer inzicht in de leefwereld van uw leerlingen. Dit is nuttig voor hun pedagogische begeleiding.

Afsluiting

U spreekt met de leerlingen af, wanneer het volgende voorleesmoment zal zijn.

4.5 Voorbeeldles Poëzievoordracht voor niveau 6C HAREN KAMMEN

Beginsituatie

De leerling heeft in leerjaar 5 verschillende versvormen geleerd, zoals het elfje, de haiku en de limerick. Ook eindrijm en beginrijm zijn al bekend. Het vrije vers is bij eerdere gedichten uit leesboek 6C behandeld. De leerlingen hebben vanaf leerjaar 1 liedjes leren zingen. Daarbij ging het vooral om de muzikale vertolking. Op niveau 6C is de tekst als gedicht het uitgangspunt. 'Haren kammen' is de derde liedtekst op niveau 6C.

4.5 Voorbeeldles Poëzievoordracht voor niveau 6C HAREN KAMMEN

Lesdoelen

De leerling kan:

- vertellen waarover het gedicht gaat (Het gaat over een meisje met kroes haar, dat met tegenzin haar haar laat kammen door haar moeder.);
- het refrein in het gedicht herkennen;
- het gedicht geheel of gedeeltelijk in een rap ritmisch tempo voordragen.

Vorbereiding en logistieke organisatie

U zorgt voor een rustige leesomgeving. De klas moet de leerlingen die voordragen goed kunnen zien en horen. Bij de opdracht werken de leerlingen in tweetallen.

Leermiddelen en overige materialen

Leesboek niveau 6C.

Leerstofinhoud

Tekst 26 uit Leesboek 6C.

Haren kammen

Didactische aanpak

Mijn haren zijn
krullend kroes
zo zacht
net dons.
Kralen en kleuren,
kammen en borstels,
speldjes en strikjes.

Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.
Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.

Recht dat hoofd!
Mijn mama wil
dat ik blijf zitten
op mijn bil.
Scheiding recht,
ze trekt, ze draait, ze vlecht,
Au au au, het doet me pijn.

Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.
Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.

Ik wil het niet!
Ik wil het niet!
Ik moet geen dunne vlechtjes.
Ik moet geen kraaltjes.
Ik moet geen strikjes.
Ik wil gewoon mijn haren los
in een grote, wilde bos.

Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.
Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.

Schatje, gudu
honnepon
Een druppel tonka
en nog wat kokosvet
Het voelt nu zacht.
Nog even maar,
dan is je kunstwerk klaar

Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.
Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.

Ik heb geen keus.
Het moet gebeuren
Maar ach, als ik straks
voor de spiegel sta,
ben ik de allermooiste
van de wereld.
Dus nu nog even...

Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.
Stil zitten meid,
als je mooi wilt zijn.

U introduceert het onderwerp van de les door te praten over kapsels. Daarna richt u de aandacht op de les in het leesboek. U laat de leerlingen de tekst stillezen. U behandelt eventuele moeilijke woorden en gaat na of de woorden uit de woordenschatlijst bekend zijn. Daarna wijst u op het refrein en wijst u erop dat de tekst als lied gezongen zou kunnen worden. Er is voor deze tekst nog geen melodie of ritme. U zegt dat de leerlingen bij de opdrachten zullen moeten nadenken over een rapritme voor het refrein. Bij rap wordt een tekst ritmisch, en snel, uitgesproken. U geeft een voorbeeld door de eerste strofe ritmisch, in een snel tempo, uit te spreken. Daarna werken de duo's aan opdracht 1 en 2. Bij opdracht 2 geeft u de duo's een nummer van 1 tot 5. Het nummer geeft het couplet aan waaraan ze moeten werken.

Zelfstandig werken

Opdracht 1

De leerlingen werken bij deze opdracht met een partner. Ze lezen om de beurt het refrein en proberen verschillende ritmes uit. Ze moeten verstaanbaar zijn voor elkaar, maar de klas niet storen.

Opdracht 2

De duo's werken verder aan het gedicht. Elk duo probeert een strofe in een snel ritmisch tempo op te zeggen.

Feedback en Interactie

Verschillende duo's krijgen de beurt om hun versie van het refrein te presenteren. U geeft feedback. De uitspraak moet correct zijn, het refrein moet ritmisch klinken en vlot opgezegd worden. Op dezelfde manier behandelt u opdracht 2.

Afsluiting

U geeft duo's de beurt, in de volgorde van de tekst van het gedicht, om hun strofe en refrein voor de klas voor te dragen.

4.6 Voorbeeldles Stillezen EEN MOEILIJKE REKENSOM

Beginsituatie

De leerlingen zijn in de fase van het voortgezet lezen. Hierbij lezen ze de teksten nog steeds op, bijvoorbeeld bij vloeiend lezen en theaterlezen. Sinds leerjaar 5 doen de leerlingen ook aan stillezen, waarbij de tekst niet verklankt wordt. De teksten die ze op het vorige niveau lazen, hadden een lengte tussen de 900 en 1100 woorden.

Lesdoelen

De leerling:

- oefent in lezen zonder de tekst uit te spreken;
- kan de tekst binnen een bepaalde tijd lezen;
- kan het verhaal plaatsen in een context van geografische ruimte;
- kan vertellen welke boodschap(pen) de schrijver aan zijn lezers wil geven.

4.6 Voorbeeldles Stillezen EEN MOEILIJKE REKENSOM

Vorbereiding en logistieke organisatie

U zorgt voor een rustige omgeving, waarbij de leerlingen zich kunnen concentreren op de tekst. Tijdens het lezen en het maken van de opdracht mogen de leerlingen apart zitten. Bij het bespreken van de opdrachten en tijdens de afsluiting moeten de leerlingen met elkaar kunnen praten. Een u-vorm of groepsindeling is dan gewenst.

Leermiddelen en overige materialen

Leesboek niveau 6C

Leerstofinhoud

Tekst 24 uit Leesboek 6C.

Een moeilijke rekensom legende van de maniok (cassave)
Carlos Esteban woonde met zijn vrouw Milagros en hun drie zonen op een boerderij in de hooglanden van Peru. Hij kweekte lama's. Lama's lijken een beetje op schapen, maar ze zijn veel groter en hebben een lange nek. Boer Carlos verdiende aardig met zijn lama's. Hij verkocht de lama's aan mensen die ze gebruikten om zware lasten te dragen over de smalle bergpaden. Hij schoor ook elk jaar de vachten van de lama's. Dan verkocht hij de wol aan mensen die er kleden en kleding meemaakten. De wollen kleren waren lekker warm in de koude, hoge bergstreek. Ook de gedroogde uitwerpselen van de lama's werden nuttig gebruikt. De mensen in het dorp gebruikten ze om vuur te maken en om de lemen vloer van hun hutten mee aan te stampen. Met de lama's kon Carlos genoeg geld verdienen om zijn gezin te verzorgen. Maar het was hard werken. Gelukkig had hij zijn vrouw Milagros en zijn drie zonen: Diego, Rodrigo en Luis. Allemaal hielpen ze mee op de veeboerderij. Carlos hield veel van zijn zonen. Naarmate hij ouder werd, piekerde hij steeds meer over zijn eigendommen. Wat zou er gebeuren, als hij er niet meer zou zijn? De zonen verschilden flink in leeftijd. Rodrigo was tien jaar na Diego geboren. Daarna had het weer zes jaar geduurd voor Luis er was. Toen hij een keer met Diego op de bergweide was, vroeg hij hem: "Zoon, ik heb de laatste tijd nare dromen. Het zou zomaar kunnen dat ik er op een dag niet meer ben. De lama's zijn heel wat waard. Hoe moet ik die onder jullie verdelen?"
Diego schrok een beetje. "Padre, dat u nog lang moge leven! Hoe u de lama's ook verdeelt, ik vind alles goed."
Dat stelde Carlos een beetje gerust. Diego had als eerstgeborene ook alles kunnen opeisen. Nu wilde Carlos ook de mening van de andere zonen horen. Hij zocht Rodrigo op. Die was net in gesprek met een aardappelboer die een lama wilde kopen om zijn vrachten te dragen. Rodrigo was handig in dit soort dingen. Hij kon goed onderhandelen. Hij had weleens gezegd dat hij handelaar wilde worden. Daar viel ook een goede boterham mee te verdienen.
De aardappelboer en Rodrigo waren het eens geworden over de prijs. De man betaalde en vertrok met zijn nieuwe aankoop. Rodrigo overhandigde het geld aan zijn vader, die de biljetjes netjes opvouwde en in zijn broekzak stak.

Toen sprak hij dezelfde woorden die hij eerder tegen Diego had gezegd. "Zoon, ik heb de laatste tijd nare dromen. Het zou zomaar kunnen dat ik er op een dag niet meer ben. De lama's zijn heel wat waard. Hoe moet ik die onder jullie verdelen?"

Ook Rodrigo schrok. "Bent u ziek, padre?"

"Nee, nee", stelde zijn vader hem gerust. "Maar ik zou toch graag willen weten hoeveel lama's jij zou willen erven."

"Padre", antwoordde Rodrigo, "alles wat u doet is goed, maar ik zou graag een klein kapitaal willen om een handeltje te beginnen."

Vader Carlos hoefde nu alleen nog van Luis te horen wat hij wilde erven. Hij vond hem in de stallen waar een moederlama haar pasgeboren jong zoogde.

Luis was nog maar een knaap, veertien jaar oud. Carlos vroeg zich af of hij de arme jongen nu al moest lastigvallen met de gedachte aan zijn dood. Hij besloot het wat voorzichtiger aan te pakken.

"Luis", zei hij. "Stel je voor dat je een aantal lama's op de boerderij voor jezelf mocht uitkiezen. Welke lama's zou je dan kiezen?"

Luis keek vreemd op. Waarom zou zijn vader zo'n vreemde vraag stellen? Maar toch dacht hij erover na.

"Ik zou graag een vrouwtje en een mannetje willen. Krachtige dieren, nog in de bloei van hun leven, zodat er mooie lammetjes geboren kunnen worden."

Carlos was tevreden. Hij had alle drie zonen gehoord. Hij wist hoe de lama's verdeeld zouden moeten worden na zijn dood. Hij vertelde het aan zijn vrouw.

"Stel je voor dat ik eerder doodga dan jij", zei ze. "Misschien is het goed dat je het ook aan je jongere broer vertelt."

Deze broer heette Victor. Hij woonde twee dagreizen verder en was ook lamakweker. Toen Carlos hem opzocht en vertelde waarvoor hij kwam, beloofde hij erop toe te zien dat de erfenis van Carlos volgens zijn wens zou worden verdeeld.

"Maar ik hoop dat je nog lang zal leven", zei hij.

"Zeker", zei Carlos, "maar ik ben toch blij dat ik dit al geregeld heb. Dan is er geen geruzie na mijn dood."

Een aantal jaren gingen voorbij. Carlos werd oud en zwak. Het werk op de boerderij ging hem steeds moeilijker af. Op een dag stierf hij.

Milagros en haar zonen waren erg verdrietig. Maar het leven moest doorgaan. Milagros riep haar zonen bij elkaar om de wens van hun vader te vertellen.

"Diego krijgt de helft van de lama's, Rodrigo krijgt een derde deel en Luis een negende deel. Luis mag als eerste zijn deel uitzoeken."

Nu waren er op dat moment zeventien lama's op de boerderij. Rodrigo, die het beste was met getallen, sprak als eerst.

"Maar mama, zeventien is niet deelbaar door twee, noch door drie en ook niet door negen. Hoe moeten we de lama's nu eerlijk, volgens de wens van onze vader verdelen?"

Ze gingen naar de bergweide, waar de zeventien lama's graasden. Ze lieten de zeventien dieren naast elkaar staan. Nee, zeventien gedeeld door twee ging niet. Dan zouden ze een lama in tweeën moeten verdelen. Op dat moment kwam hun oom Victor aangereden op een lama.

Hij had gehoord dat zijn broer was overleden. Hij wilde zijn laatste rustplaats bezoeken en de weduwe en haar zonen troosten. Ook herinnerde hij zich de belofte die hij jaren geleden aan Carlos had gedaan.

Hij zag zijn neven en hun moeder vertwijfeld bij de lama's staan. Zouden ze echt een lama slachten?

"Wacht", riep hij. Hij stapte van zijn lama af. "Neem deze erbij. Jullie mogen dit dier hebben. Dan zijn er achttien lama's."

Luis mocht als eerste zijn negende deel uitzoeken. Hij koos twee lama's uit.

"Nu mag jij de helft van achttien, dat is negen", zei oom Victor tegen Diego.

"En ik krijg er zes. Dat is een derde van achttien", riep Rodrigo verheugd.

"Als ik die verkoop, heb ik een aardig kapitaaltje om een handelszaak te beginnen."

Oom Victor klom op de overgebleven lama. "Dan neem ik deze terug", zei hij. "Negen plus zes plus twee is zeventien."

En zo werd de wens van Carlos naar ieders tevredenheid vervuld.

Didactische aanpak

U let erop dat alle leerlingen een leesboek hebben. De leerlingen hebben vijftien minuten om de tekst te lezen. Ze mogen alleen met hun ogen lezen. Hun lippen moeten op elkaar zijn, terwijl ze lezen. Als de leerlingen klaar zijn met lezen, mogen ze beginnen met de opdrachten. Ze hoeven niet te wachten tot de vijftien minuten om zijn. U geeft wel na vijftien minuten een stopsein, voor de leerlingen die de tekst nog niet afhebben. Als de opdrachten zijn gemaakt, behandelt u opdracht 1. U checkt ook of de woorden van de woordenschat bekend zijn. Hierna geeft u beurten om de vragen van opdracht 2 te beantwoorden.

Zelfstandig werken

Opdracht 1:

Het kan zijn dat de leerling zelf nog niet alles heeft begrepen in deze tekst? De leerling schrijft vragen op over datgene wat hij nog wil weten?

Opdracht 2:

Dit is een mondelinge opdracht die in duo's wordt gemaakt.

De leerlingen beantwoorden de volgende vragen:

1. In welk land speelt het verhaal zich af? (Peru)
2. Welke boodschap(pen) wil de schrijver geven met dit verhaal? (Dat je je nalatenschap goed moet regelen. Dat rekensommen in de praktijk soms moeilijk lijken, maar door goed nadenken wel opgelost kunnen worden.)
3. Wat zou je kunnen vertellen over de schrijver van dit verhaal? (De schrijver is bekend met het leven in de hooglanden van Peru en heeft interesse voor rekenen.)

Feedback en Interactie

U behandelt de vragen van opdracht 1 en geeft feedback op de antwoorden bij opdracht 2. Bij opdracht 2 kan u bij vraag 1 en 2 verwijzen

naar specifieke delen in de tekst. Bij vraag 3 kunt u ook aangeven dat het hier om een volksverhaal gaat, waarvan de auteur niet bekend is. Volksverhalen zijn vaak erg oud. De auteur leeft waarschijnlijk niet meer. Uit het verhaal zou je wel kunnen afleiden wat voor een persoon de schrijver moet zijn geweest.

Afsluiting

Ter afsluiting geeft u nog een rekenopdrachtje:

Het getal 17 kan alleen door 1 en door zichzelf (17) gedeeld worden zonder een breuk als rest te krijgen. Zo'n getal heet een priemgetal. Wie kent nog een priemgetal onder de 20? (2, 3, 5, 7, 11, 13, 19).

INLEIDING

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van lessen. Bij elke les wordt aangegeven welke leeswerkvormen gebruikt kunnen worden. In leerjaar zes zijn er drie leesniveaus. Voor elk niveau is er een apart leesboek samengesteld. Elk leesboek heeft dertig teksten. In het onderstaande schema is het nummer en de titel van de les opgenomen. In de derde kolom staan de aanbevolen werkvormen. De vierde kolom van het overzicht richt zich op de woordenschat, achtergrondinformatie en tips.

Bij de woordenschat staan woorden in het Nederlands, het Surinaams Nederlands (SN), en (leen)woorden uit overige talen die in de tekst voorkomen. De leerkracht gaat na of de genoemde woorden bekend zijn. Het is goed mogelijk dat er meer woorden onbekend zijn. De achtergronden van de leerlingenpopulatie in Suriname zijn vrij gevarieerd. De leerkracht moet zelf nagaan of er naast de genoemde woorden nog woorden in de teksten voorkomen, die de leerlingen niet begrijpen. In deze handleiding worden de Nederlandse, SN-, Engelse en Srananwoorden bij de woordenschat alleen genoemd. Er wordt ervan uitgegaan dat de leerkracht de betekenis kent, of in staat is de betekenis op te zoeken in een woordenboek of op het internet. Van de woorden in de overige Surinaamse talen wordt de betekenis gegeven. De woorden worden alleen de eerste keer dat ze in een tekst voorkomen genoteerd in de woordenschat. Ook woorden die in leerjaar 5 al in de woordenschat zijn opgenomen, worden niet meer opgenomen in de woordenschat van leerjaar 6. In bijlage A is per niveau een alfabetisch overzicht gegeven van alle woorden die bij de woordenschat zijn genoemd.

Naast de woordenschat is er relevante achtergrondinformatie gegeven over de tekst. De tips geven ideeën om de les in te leiden, af te sluiten en/of leuker te maken.

5.2 LESSENOVERZICHT LEESBOEK NIVEAU 6A

Het leesboek op niveau 6A heeft 30 teksten, waarvan 28 verhalen en 2 theaterteksten. De tekstlengte van de verhalen en theaterteksten ligt tussen de 900 en 1000 woorden. De gemiddelde zinslengte is 9 woorden. Er worden twee nieuwe verhaalgenres geïntroduceerd, nl het historische verhaal en het religieuze/spirituele verhaal. Er zijn 6 historische verhalen die betrekking hebben op de Surinaamse geschiedenis. Bij historische verhalen berusten de algemene historische gegevens op waarheid. Meestal zijn de verhaalfiguren en persoonlijke gebeurtenissen verzonnen. In sommige gevallen hebben de verhaalfiguren echt bestaan. Bijvoorbeeld het opperhoofd Kaykusi in Jasir de Trio en dominee Arend van den Brandhof in De geschiedenis van de Boeroes. Religieuze verhalen zijn erg belangrijk bij het doorgeven van het kenniserfgoed van de verschillende religies. Van de wereldreligies is het Christendom vertegenwoordigd met 6 verhalen, het Hindoeïsme met 6, de Islam met 5 en het Boeddhisme met 1 verhaal. Er is er ook aandacht voor de wintireligie met 1 verhaal, Javaanse spirituele praktijken met 1 verhaal, Inheemse spirituele praktijken

5.2 LESSENOVER-
ZICHT LEESBOEK
NIVEAU 6A

met 1 verhaal en spiritualiteit zonder een duidelijke religieuze keuze met 1 verhaal. Tenslotte zijn er 2 verhalen opgenomen die te maken hebben met het godenpantheon van de Griekse mythologie. De verhalen zijn niet bedoeld om leerlingen over te halen tot een bepaalde geloofsovertuiging. Het is wel de bedoeling dat de leerlingen door middel van de verhalen kennisnemen van de verschillende religieuze en spirituele tradities in Suriname. Veel van de verhalen behoren tot het werelderfgoed. Ook de verhalen uit de Griekse mythologie, die aan de basis liggen van de westerse literatuur, kunnen gerekend worden tot het werelderfgoed.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
1	Jasir, de Trio	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - stam, treurzang, invasie, afgezant, diplomaat; - Karína Auran: piay (sjamaan) Achtergrondinformatie: Het is een Surinaams historisch verhaal uit de zeventiende eeuw, waarin Inheemsen centraal staan. Tip: Praten over Inheemse culturen.
2	De vlucht	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - plantage, kalebas, loods, striem, strompelen; - Sranan: piren , wiki. Achtergrondinformatie: Dit verhaal speelt zich af tijdens de periode van de slavernij. Tip: Praten over de waarde van vrijheid.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
3	De geschiedenis van de Boeroes	Theaterlezen	Woordenschat: - kolonist, leproserie, overheid, winter, herfst; Achtergrondinformatie: Dit verhaal speelt zich af in Suriname in de 19e eeuw, ongeveer twintig jaar voor de afschaffing van de slavernij. Tip: Zie de uitgewerkte voorbeelden in paragraaf 4.3
4	Chinezen in Coronie	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - contractarbeider, barak, mulattin, vrijverklaard, kost; - Sranan: Yu wani nyan sapotya?, kon, mi mma e kari yu, ko gwe, den sma no mag si unu dyaso, ; Achtergrondinformatie: - Dit verhaal speelt zich af in Suriname in de 19e eeuw, een paar jaar voor de afschaffing van de slavernij. - 'Kost' is hier een zelfstandig naamwoord en betekent 'inkomen'. Tip: Praten over Surinamers met Chinees bloed.
5	Sonya en Ram	Vloeiend lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - schoonfamilie, scheepsagent, zonder omwegen, wezenloos, vestigen; - Sarnámi: bháji (bladgroente), Kontji? (Wat?); Achtergrondinformatie: Dit verhaal speelt zich af tijdens de Hindostaanse immigratie die duurde van 1873 tot 1916. Tip: Praten over belangrijke vrouwelijke nakomelingen van Hindostaanse immigranten.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
6	De familie van het schip	Vloeiend Lezen / Voorlezen / Stillezen	Woordenschat: - scheepskooi, ruim, dessa, depot, chirurgijn; - Surinaams-Javaans: pae (vader), bibi (tante), tanah sabrang (land van overzee), mang (oom), dyadi (scheepsgenoot tijdens immigratie). Achtergrondinformatie: - Dit verhaal speelt zich af tijdens de Javaanse immigratie, die duurde van 1890 tot 1914. - 'Ruim' is hier een zelfstandig naamwoord (het ruim) en duidt op een ruimte onder in het schip. Tip: Praten over namen voor familierelaties in verschillende talen.
7	De wespen-proef	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - volwassenwording, spiritueel, gebeurtenis, wespenkolonie, gemeenschap; - Karína Auran: sambura (trom). Achtergrondinformatie: Inheemse spirituele tradities zijn nauw verbonden met de natuur, wat ook in dit verhaal tot uiting komt. Tip: Discussie tussen voor- en tegenstanders van de wespen/mierenproef.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
8	Een wintiprèy	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - rituelen, nachtmerrie, openbaren, balans, diagonaal; - SN: bonuman, bigi koto, dyarusu-stoel, bekken, winti, prapi; - Sranan: kra, wintiprèy, luku, wasi; Achtergrondinformatie: De wintireligie is meegenomen naar Suriname door de tot slaaf gemaakten. Het is lange tijd een verboden religie geweest. Tip: De wintireligie kan een gevoelig onderwerp zijn. Geef de leerlingen de gelegenheid zich schriftelijk te uiten over het verhaal. Houd de vraagstelling neutraal. Bijvoorbeeld. Schrijf twee dingen uit het verhaal op die je leuk vond en twee dingen die je minder leuk vond.
9	Jaran kepong	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - stadsjongen, klapstoel, trance, formatie, koddig; - Surinaams-Javaans: jaran kepong (bamboepaarden), anak putu (kleinkind), gambo (leider bij gamelan), gamelan (Javaans slaginstrument), kulo (kroon). Achtergrondinformatie: Jaran kepong is een dansritueel waarbij de dansers in trance raken. De traditie van jaran kepong is door de Javanen meegenomen naar Suriname. Tip: Jaran kepong kan een gevoelig onderwerp zijn. Geef de leerlingen de gelegenheid zich schriftelijk te uiten over het verhaal. Houd de vraagstelling neutraal. Bijvoorbeeld. Schrijf twee dingen uit het verhaal op die je leuk vond en twee dingen die je minder leuk vond.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
10	David en Goliath	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - voet van de berg, aanvoerder, geruchten, bewaring, wapentuig. Achtergrondinformatie: - Dit verhaal komt oorspronkelijk uit het Oude Testament van de Bijbel, het heilig boek van de christenen. Het Oude Testament vertelt veel over de geschiedenis van de joden. Joden komen oorspronkelijk uit Israël. - Namen van religies en hun aanhangers worden met een kleine letter geschreven. Wanneer het gaat om een lid van een bevolkingsgroep gebruikt men wel een hoofdletter. Bijvoorbeeld: 'De jood ging naar de synagoge', maar 'De Joden en Palestijnen zijn vijanden van elkaar'. Tip: 'David en Goliath' is een uitdrukking geworden voor een situatie waarbij een zwakke tegenstander een veel sterkere verslaat. Praat met de leerlingen over zulke situaties.
11	De geboorte van Jezus	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - volkstelling, registreren, herberg, kribbe, mirre. Achtergrondinformatie: - Voor christenen is Jezus de zoon van God. Het Nieuwe testament van de Bijbel gaat over Jezus. Tip: Praten over kerstfeest. Kerstfeest is een nationale vrije dag in Suriname. Hoe vieren de leerlingen kerstfeest? Zien ze elementen van dit verhaal terug in hun kerstviering?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
8	Een wintiprèy	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - rituelen, nachtmerrie, openbaren, balans, diagonaal; - SN: bonuman, bigi koto, dyarusustoel, bekken, winti, prapi; - Sranan: kra, wintiprèy, luku, wasi; Achtergrondinformatie: De wintireligie is meegenomen naar Suriname door de tot slaaf gemaakten. Het is lange tijd een verboden religie geweest. Tip: De wintireligie kan een gevoelig onderwerp zijn. Geef de leerlingen de gelegenheid zich schriftelijk te uiten over het verhaal. Houd de vraagstelling neutraal. Bijvoorbeeld. Schrijf twee dingen uit het verhaal op die je leuk vond en twee dingen die je minder leuk vond.
9	Jaran kepang	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - stadsjongen, klapstoel, trance, formatie, koddig; - Surinaams-Javaans: jaran kepang (bamboepaarden), anak putu (kleinkind), gambo (leider bij gamelan), gamelan (Javaans slaginstrument), kulo (kroon). Achtergrondinformatie: Jaran kepang is een dansritueel waarbij de dansers in trance raken. De traditie van jaran kepang is door de Javanen meegenomen naar Suriname. Tip: Jaran kepang kan een gevoelig onderwerp zijn. Geef de leerlingen de gelegenheid zich schriftelijk te uiten over het verhaal. Houd de vraagstelling neutraal. Bijvoorbeeld. Schrijf twee dingen uit het verhaal op die je leuk vond en twee dingen die je minder leuk vond.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
10	David en Goliath	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - voet van de berg, aanvoerder, geruchten, bewaring, wapentuig. Achtergrondinformatie: - Dit verhaal komt oorspronkelijk uit het Oude Testament van de Bijbel, het heilig boek van de christenen. Het Oude Testament vertelt veel over de geschiedenis van de joden. Joden komen oorspronkelijk uit Israël. - Namen van religies en hun aanhangers worden met een kleine letter geschreven. Wanneer het gaat om een lid van een bevolkingsgroep gebruikt men wel een hoofdletter. Bijvoorbeeld: 'De jood ging naar de synagoge,' maar 'De Joden en Palestijnen zijn vijanden van elkaar.' Tip: 'David en Goliath' is een uitdrukking geworden voor een situatie waarbij een zwakke tegenstander een veel sterkere verslaat. Praat met de leerlingen over zulke situaties.
11	De geboorte van Jezus	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - volkstelling, registreren, herberg, kribbe, mirre. Achtergrondinformatie: - Voor christenen is Jezus de zoon van God. Het Nieuwe testament van de Bijbel gaat over Jezus. Tip: Praten over kerstfeest. Kerstfeest is een nationale vrije dag in Suriname. Hoe vieren de leerlingen kerstfeest? Zien ze elementen van dit verhaal terug in hun kerstviering?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
12	De barmhartige Samaritaan	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - barmhartig, karavaan, oase, parabel, synagoge; Achtergrondinformatie: Jezus is voor de mensheid gestorven aan het kruis. Liefde voor de medemens is een van de belangrijkste dingen die Jezus aan de mensen wilde leren. Tip: 'Een barmhartige Samaritaan' is een uitdrukking geworden. Zo noemt men iemand die belangeloos anderen helpt. Praat met de leerlingen over barmhartigheid? Is het moeilijk om barmhartig te zijn?
13	Lucie en de birambiboom	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - potig, ongenadig, etteren, ontsmetten, om de haverklap; - SN: tjappen, kaks; - Sranan: Lucie nak' mi. Achtergrondinformatie: Dit verhaal is een eigentijds verhaal over een belangrijk christelijk feest, het paasfeest. Tip: Praten over het paasfeest. Vieren de leerlingen Pasen? Zien ze elementen van dit verhaal terug in hun viering?
14	Mara's eerste heilige communie	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - formulier, ceremonie, hostie, parochie, misdienaar, altaar; - Sranan: fiadu kuku, moi misi; Achtergrondinformatie: Het toedienen van de hostie is een belangrijk ritueel voor katholieke christenen. Om hieraan deel te kunnen nemen, moeten katholieken hun eerste heilige communie doen. Dit gebeurt in de kinderjaren. Tip: Laat leerlingen die weleens een communiefeest hebben meegemaakt erover vertellen.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
15	David en Goliath	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - voet van de berg, aanvoerder, geruchten, bewaring, wapentuig. Achtergrondinformatie: - Dit verhaal komt oorspronkelijk uit het Oude Testament van de Bijbel, het heilig boek van de christenen. Het Oude Testament vertelt veel over de geschiedenis van de joden. Joden komen oorspronkelijk uit Israël. - Namen van religies en hun aanhangers worden met een kleine letter geschreven. Wanneer het gaat om een lid van een bevolkingsgroep gebruikt men wel een hoofdletter. Bijvoorbeeld: 'De jood ging naar de synagoge', maar 'De Joden en Palestijnen zijn vijanden van elkaar.' Tip: 'David en Goliath' is een uitdrukking geworden voor een situatie waarbij een zwakke tegenstander een veel sterkere verslaat. Praat met de leerlingen over zulke situaties.
16	Hoe Malcolm zijn geloof vond	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - urine, ontlasting, MRI-scan, alternatief, atheïst; - SN: nimblad; Achtergrondinformatie: Dit verhaal gaat over de zoektocht naar spiritualiteit in onze complexe multireligieuze samenleving. Tip: Praten over de verschillende religies en manieren van geloven.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
17	Rama en Sita	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - kluizenaar, demon, ballingschap, patrouille, notabene; Achtergrondinformatie: Dit verhaal vormt de basis van de Ramayana, een heilig boek van de hindoes. Tip: Praten over het verhaal. Welk deel vinden de leerlingen het leukst? Welk deel minder leuk?.
18	Het masker van Ráwan (1)	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - hoofdrolspeler, incarnatie, bedremmeld, postuur, gemalin; - SN: pagara - Sarnámi: báp (vader), puja (religieuze hindoedienst), mai (moeder) - Engels: stress Achtergrondinformatie: De Rámlila is een meerdaagse opvoering van het verhaal van Rama en Sita in de openlucht. Dit gebeurt ook in Suriname. Tip 1: Wie heeft weleens een Rámlila megemaakt. Laat erover vertellen. Tip 2: Praten over toneelspele.
19	Het masker van Ráwan (2)	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - knoet, schminken, drassig, verbieden, vertakking; - SN: sibibusi, roti. Tip: Praten over de waarheid vertellen als je iets hebt gedaan dat niet mag.
20	Hoe koning Bali werd verslagen	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - kostelijk, ontslag, bescheiden, list, leedvermaak; Achtergrondinformatie: Dit verhaal komt oorspronkelijk uit de Ramayana.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
			Tip: Praten over het verhaal. Welk deel vinden de leerlingen het leukst? Welk deel minder leuk?
21	De macht van Divali	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - godenrijk, verzachten, tegemoet komen, inderdaad, wraak; - SN: diya's, - Sarnámi: dipávali (rij van lichtjes) Achtergrondinformatie: - Dit verhaal vertelt waarom Divali wordt gevierd. In Suriname is Divali een nationale vrije dag. - In het verhaal wordt er gesproken over de hindoeïstische jaartelling. Deze loopt iets anders dan de westerse jaartelling. De maanden hebben ook andere namen. Tip 1: Praat met de leerlingen over de twee betekenissen van reinheid. Reinheid als netheid en reinheid van gedachten.
22	De heks Holika	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - lente, roerloos, devotie, vroom, buiten zijn zinnen; Achtergrondinformatie: Dit verhaal hoort bij Holi of het phagwafeest. Phagwa is een nationale vrije dag in Suriname. Aan de uitbundige viering op de feestdag zelf doen ook vaak niet-hindoes mee. Tip 1: Praten over Holi. Welke elementen van de viering herkennen de leerlingen in het verhaal? Tip 2: Praten over de diepere betekenis van Holi: de overwinning van het goede op het kwade.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
23	De reis naar Mekka	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - profeet, visioen, bedevaart, pelgrim, bonus; - Arabisch: hadj (bedevaart naar Mekka), hadji (moslim die de bedevaart naar mekka heeft gemaakt), imam (moslim voorganger), Eid-UI-Adha (offerfeest). - Surinaams-Javaans: simbah lanang (opa van vaders zijde) Achtergrondinformatie: - De bedevaart naar Mekka is één van de vijf zuilen (verplichtingen) van een moslim. - Eid UI Adha (het offerfeest) is een nationale vrije dag in Suriname. Tip: Praten over bedevaarten. Waar gaan die naar toe? Wat is de bedoeling van een bedevaart?
24	De race naar Mekka	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - vergaren, handelscentrum, beheer, boomgaard, testament; - Arabisch: moellah (wijze geleerde); Achtergrondinformatie: Het verhaal geeft een beeld van de vroegere oosterse wereld, rond de heilige plaats Mekka. Tip: Plaatjes laten zien van het Midden-Oosten
25	Bismillah	Vloeiend Lezen	Woordenschat: - levenspad, afkeer, verstoten, schatbewaarder, doublé; Achtergrondinformatie: Bismillah betekent 'in de naam van Allah'. Het is het eerste woord in de Koran, het heilige boek van de moslims. Moslims geloven dat het goed is om 'bismillah' te zeggen bij alles wat je doet of van plan bent te doen. Tip: Praten over wonderen van het geloof.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
26	Vasten valt niet mee (1)	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - vasten, volharding, discipline, in de wolken, duster ; - Arabisch: Ramadan (vastenmaand), Eid Ul Fitr (einde van de vastenmaand); Achtergrondinformatie: - Jaarlijks vasten tijdens de maand Ramadan is één van de vijf zuilen (verplichtingen) van een moslim. - Eid Ul Fitr (het einde van het vasten) is een nationale vrije dag in Suriname. Bij Javanen is deze dag ook bekend als bodo. - Het einde en begin van het vasten wordt berekend volgens de islamitische kalender. Deze loopt iets anders dan de westerse jaartelling. De maanden hebben ook andere namen. Tip: Praten over vasten. Waarom vasten mensen?
27	Vasten valt niet mee (2)	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - breken van het vasten, langzamerhand, intentie, ontzeggen, overdaad; - SN: soft Tip 1: Praten over de gevoelens van Sherida. Kunnen de leerlingen zich in haar plaats stellen?
28	Van prins tot Boeddha	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - vertroetelen, condoleren, weeklagen, asceet, meditatie; Achtergrondinformatie: Het boeddhisme wordt gerekend tot de wereldreligies. Boeddha is de stichter van het boeddhisme; Tip: Praten over het boeddhisme. Plaatjes laten zien. Zijn er in Suriname herkenbare symbolen van het boeddhisme?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
29	Hades en de bloemen-godin	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - flora, nimf, toezegging, beklag, sussen; Achtergrondinformatie: - De Griekse mythologie ligt aan de basis van de westerse literatuur en is daardoor wereldwijd; - Griekenland is een land in het zuiden van Europa, waar ze winter, lente, zomer en herfst kennen. Tip: Praten over het verhaal. Wat vonden de leerlingen leuk en wat vonden ze minder leuk.
30	De uitdaging van Atalante	Theaterlezen	Woordenschat: - vermommen, snugger, zogen, terroriseren, opdringerig; Achtergrondinformatie: Aphrodite staat bekend als de godin van de liefde. Tip: Napraten over hoe de leerlingen de rollen hebben ervaren.

5.3 LESSENOVERZICHT LEESBOEK NIVEAU 6B

Het leesboek op niveau 6B heeft 30 teksten: 27 verhalen en 3 theaterteksten. De tekstlengte van de verhalen en theaterteksten ligt tussen de 900 en 1100 woorden. De gemiddelde zinslengte is 9 à 10 woorden.

Op dit niveau is er aandacht voor de figuurlijke taal van spreekwoorden, uitdrukkingen en gezegden. Bij figuurlijke taal wordt er iets anders bedoeld dan er staat. Figuurlijke taal is het tegenovergestelde van letterlijke taal, waar er wel precies staat wat er wordt bedoeld. Een voorbeeld hiervan is te vinden in het verhaal Oost west, thuis best. Als Anansi zegt 'we gaan naar de maan', bedoelt hij dit letterlijk. We kennen echter ook de uitdrukking 'naar de maan gaan', met de figuurlijke betekenis van 'kapot gaan'.

Elk verhaal op niveau 6B heeft een spreekwoord, uitdrukking of gezegde als titel. Spreekwoorden, uitdrukkingen en gezegden zijn vormen van figuurlijke taal. Het zijn min of meer vaste combinaties van woorden die een specifieke betekenis hebben. Spreekwoorden vormen een volledige zin. In hun figuurlijke betekenis is een wijze raad of levensles vervat. Bij de uitdrukkingen en gezegden is dat niet het geval. Verder heeft een gezegde geen werkwoord en is dus geen zin. Een uitdrukking wordt gecombineerd met een werkwoord en kan deel van een zin zijn of een hele zin zijn. In de verhalen komen de figuurlijke betekenissen van de titels tot uiting. De betekenis van de spreekwoorden, uitdrukkingen of gezegden wordt in het onderstaande schema bij de achtergrondinformatie uitgelegd. De algemene tip op dit leesniveau, is een titelbespreking voor of na het lezen van het verhaal.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
1	Een koekje van eigen deeg	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - hoogzwanger, vroedvrouw, misbaksel, quarantaine, trammelant; - Sranan: W'o sori den, W'o kisi den moi; Achtergrondinformatie: - De uitdrukking 'een koekje van eigen deeg krijgen (of geven)' betekent dat iemand op dezelfde manier wordt gestraft als hij voor een ander had bedacht. - BOG is de afkorting van Bureau Openbare Gezondheid. - SEH is de afkorting van Spoedeisende Hulppost. Tip: Titelbespreking.

5.3 LESSENOVERZICHT LEESBOEK NIVEAU 6B

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
2	Ieder huisje heeft zijn kruisje	Vloeiend lezen / Stillezen	Woordenschat: - jaloezieën, gomme, dressoir, kandelaar, antiek; - SN: kotomisi, botrali. Achtergrondinformatie: De uitdrukking 'Ieder huisje heeft zijn kruisje' betekent dat er in ieder gezin of iedere familie weleens iets naars gebeurt. Tip: Dit verhaal heeft gevoelige momenten. Laat de kinderen zich schriftelijk uiten. Welk kruisje is er in het huisje van tante Nettie?
3	Goede raad is goud waard	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - hovenier, schampen, steigeren, feilloos, kroning. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Goede raad is goud waard' betekent dat je met goede raad heel veel kan bereiken. Tip: Titelbespreking.
4	Kalmte zal je redden	Vloeiend Lezen	Woordenschat: - stagiair, twaalfuurtje, uitgestreken, samenzweerder, lijfspreuk; - SN: kraka, godo. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Kalmte zal je redden' betekent dat je onder alle omstandigheden kalm moet proberen te blijven. Tip: Titelbespreking.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
5	Overwin het kwade door het goede	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - gastvrijheid, gestalte, gesluierd, rente, berouw. Achtergrondinformatie: ‘Overwin het kwade door het goede’ is een uitdrukking, die aangeeft dat je onrecht dat jou is aangedaan, niet moet beantwoorden met een ander onrecht, maar juist moet proberen het goede te blijven doen. Tip: Klassengesprek met de leerlingen. Hoe reageren zij als hun onrecht wordt aangedaan?
6	Tranga no e tyari kaw go na pen	Theaterlezen	Woordenschat: - bekvechten, milieuvervuiling, compost, schadelijk, tactvol; - SN: odo; - Engels: recyclen. Achtergrondinformatie: - ‘Tranga no e tyari kaw go na pen’ is een spreekwoord uit het Sranan, een odo genoemd. Letterlijk vertaald betekent het ‘Met geweld krijg je de koe niet in de stal’. De figuurlijke betekenis geeft aan dat je tactvol te werk moet gaan als je iets wilt bereiken. - Het dakje op de o in hôr geeft aan dat de o een beetje moet worden aangehouden onder het spreken. Tip: Kennen de leerlingen nog meer odo’s? Welke en wat betekenen ze?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
7	Hoogmoed komt voor de val	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - paraderen, elegant, applaudiseren, fier, onuitstaanbaar; Achtergrondinformatie: - Het spreekwoord 'Hoogmoed komt voor de val' is een waarschuwing om niet hoogmoedig te zijn. Dit zal slecht aflopen. - Twitteren is hier geen moderne manier van internetcommunicatie. Het gaat hier om het geluid dat de vogel maakt. Tip: Plaatjes van nijlpaarden laten zien.
8	Wie niet sterk is, moet slim zijn	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - protesteren, onverbiddelijk, rakelings, smulfestijn, peuk; - Sranan: kot' koti, redi katun. Achtergrondinformatie: Met het spreekwoord 'Wie niet sterk is, moet slim zijn' wordt bedoeld dat mensen zonder macht of invloed hun slimheid moeten gebruiken om hun doel te bereiken. Tip: Laat plaatjes zien van de redi katun.
9	Berouw komt na de zonde	Vloeiend Lezen / Stillezen /	Woordenschat: - plunderen, duel, wandaden, wegwijnen, monument; - Engels: kick. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Berouw komt na de zonde' wil zeggen dat je geen slechte dingen moet doen, want je zal er spijt van hebben. Tip: Titelbespreking.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
10	Tevredenheid is de grootste schat	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - sawa, afbeulen, kadaver, spotgoedkoop, daarentegen. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Tevredenheid is de grootste schat' waarschuwt voor hebzuchtig gedrag en geeft aan dat tevreden mensen zich rijk zullen voelen. Tip: Titelbespreking.
11	Eerlijk duurt het langst	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - lucratief, kluis, verlieslatend, gewoonterecht, onthouden. Achtergrondinformatie: - Het spreekwoord 'Eerlijk duurt het langst' geeft aan dat eerlijke mensen uiteindelijk gelijk krijgen. - 'onthouden' betekent in dit verhaal 'niet geven'. Tip: Titelbespreking.
12	Waar een wil is, is een weg	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - ongerept, creatie, engelengeduld, choreografie, prima ballerina; - SN: wandu, sem, pu, seybiyari, bitawiwiri; - Engels: coach. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Waar een wil is, is een weg' geeft aan dat alles te bereiken is, als je er maar moeite voor doet. Tip: Titelbespreking.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
13	Op sterke vrouwen, kan je bouwen	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - dagloner, wikken en wegen, barricaderen, spijlen, camoufleren. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Op sterke vrouwen, kan je bouwen' wil zeggen dat je vrouwen niet moet onderschatten. Ze kunnen juist heel wat voor je doen. Tip: Praten over sterke vrouwen.
14	Hoop doet leven		Woordenschat: - straatmuzikant, reisgezel, gemunt op, poolshoogte, kornuiten. Achtergrondinformatie: De uitdrukking 'Hoop doet leven' betekent dat hoop de moed geeft om door te leven. Tip: Titelbespreking.
15	Wie niet waagt, wie niet wint	Theaterlezen	Woordenschat: - dictator, burgers, ophitsen, onderduiken, avondklok; - Sranan: no frede, krabita. Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Wie niet waagt, wie niet wint' betekent dat je risico's moet nemen in het leven. Tip: Titelbespreking.
16	Recht voor één, recht voor allen	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - groen van jaloezie, Edelachtbare, lastdieren, afdanken, armoedzaaier. Achtergrondinformatie: Het gezegde 'Recht voor één, recht voor allen' betekent dat ieder een gelijkwaardige behandeling moet krijgen. Tip: Titelbespreking. Plaatjes van kamelen laten zien.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
17	Op heterdaad betrapt	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - hulpbehoevende, zakkenroller, trottoir, waren, nekslag; - Sranan: Omeni yu e seri a ayun?, fufuruman. Achtergrondinformatie: - De uitdrukking 'op heterdaad betrappen' betekent dat iemand gepakt wordt, terwijl hij bezig is iets verkeerd te doen. Tip: Titelbespreking.
18	Door het oog van de naald.	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - volbloed, internaat, profiel, koelbloedig, anus; - SN: timba, aboma; - Sranan: Suma de dape?, na mi, yu no ley. Achtergrondinformatie: De uitdrukking 'door het oog van de naald kruipen' betekent dat iemand aan een groot gevaar is ontsnapt. Tip: Bekijk de voorbeeldles in paragraaf 4.4.
19	Tangi fu bun na kodya	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - ondank, oordeel, chemicaliën, slaatje uit slaan, likkebaarden; - SN: awari. Achtergrondinformatie: De odo 'Tangi fu bun na kodya' heeft dezelfde betekenis als het Nederlandse spreekwoord 'Ondank is 's werelds loon'. Het zegt dat de mens ondankbaar is. Tip: Klassengesprek. Zijn de leerlingen het eens met de odo?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
20	Beter ten halve gekeerd, dan ten hele gedwaald	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - voorbeeldig, misdragen, draai om de oren, hangende pootjes, huisraad; - Mandarijn: dumpling (gevulde snack). Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Beter ten halve gekeerd, dan ten hele gedwaald' betekent dat je liever kan stoppen als je merkt dat iets verkeerd gaat, dan doorgaan tot het helemaal slecht afloopt. Tip: Titelbespreking.
21	Geluk moet je delen	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - depressief, dwarszitten, verongelijkt, loten, zaailingen. Achtergrondinformatie: - De uitdrukking 'geluk moet je delen' geeft aan dat men gelukkiger is als men de goede dingen met elkaar deelt. - 'Loten' zijn hier nieuwe, uitgroeiende takken van een boom. Het enkelvoud is een 'loot'. Tip: Praten over plantvermeerdering door oculeren.
22	Ala piri tifi a no lafu	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - weemoedig, stom, vuistje, kluit, ongeloof; - Sranan: sisa, morgu, tangi. - Engels: deal. Achtergrondinformatie: - De odo 'Ala piri tifi a no lafu' heeft dezelfde betekenis als de Nederlandse uitdrukking 'Schijn bedriegt'. Het betekent dat mensen zich beter voordoen, dan ze in werkelijkheid zijn. - 'Stom' heeft hier de betekenis van 'niet kunnen spreken'.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
			- De uitdrukking 'in zijn vuistje lachen' betekent stiekem lachen om iets wat de ander niet mag weten. Tip: Leerlingen laten nadenken over de gevoelens van sisa Regenworm. Hoe zouden zij zich voelen als ze sisa Regenworm waren?
23	Spreeken is zilver, zwijgen is goud	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - voortaan, gelegenheid, familie-beraad, eigenaardig, crematie; - SN: kapmes; - Sranan: yorakafowru. Achtergrondinformatie: - Het spreekwoord 'Spreeken is zilver, zwijgen is goud' betekent dat het soms beter is iets geheim te houden. - De yorakafowru is in Suriname ook bekend als de doodsbodschapsvogel. Tip: Titelbespreking.
24	Van de nood een deugd maken	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - gerieflijk, bungalow, presentatrice, adjudant, expert; - Engels: breaking news. Achtergrondinformatie: De uitdrukking 'van de nood een deugd maken' betekent dat een moeilijke situatie omgezet wordt in een situatie die nuttig is. Tip: Titelbespreking. Wie heeft van de nood een deugd gemaakt?

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
25	Bezint, eer ge begint	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - staatskas, megaproject, conducteur, machinist, honorarium; - Engels: highway, highspeed. Achtergrondinformatie: - Het spreekwoord 'Bezint, eer ge begint' betekent dat je goed moet nadenken, voordat je ergens aan begint. - Een 'kaartje knippen' betekent dat de conducteur die het kaartje controleert er een gaatje in maakt. - 'Uit de brand helpen' betekent hier 'helpen het probleem op te lossen'. Tip: Waarover is niet goed nagedacht in dit verhaal?
26	Geduld is een schone zaak	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - hanenpoten, pijlsnel, smid, nobel, blaasbalg; Achtergrondinformatie: Het spreekwoord 'Geduld is een schone zaak' betekent dat het goed is om geduldig te zijn. Tip: Titelbespreking.
27	Oost west, thuis best	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - eenkamerwoning, granaat, vredesakkoord, loop, satelliet; - SN: heriheri. Achtergrondinformatie: Het gezegde 'Oost west, thuis best' betekent dat men zich thuis het lekkerst voelt. Tip: Titelbespreking.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
28	Voor het lapje gehouden	Theaterlezen	Woordenschat: - zwerver, verrukkelijk, maaltijdsoep, ingrediënten, goedgeefsheid; Achtergrondinformatie: - De uitdrukking 'iemand voor het lapje houden' betekent 'iemand voor de gek houden'; - de uitdrukking 'geen rooie cent bezitten' betekent dat iemand geen geld heeft. Tip: Leerlingen in tweetallen laten lezen en daarna praten over de rolbeleving.
29	Driemaal is scheepsrecht	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - wallen, bergketen, stadswacht, schutter, voorbaat. Achtergrondinformatie: - De uitdrukking 'Driemaal is scheepsrecht' betekent dat iets na drie keer definitief wordt beslist. - De uitdrukking 'de aanhouder wint' betekent dat men moet doorzetten om een goed resultaat te bereiken. - De uitdrukking 'niet voor een gat te vangen zijn' betekent dat iemand steeds weer een oplossing bedenkt voor een nieuwe uitdaging. Tip: Titelbespreking.
30	Eind goed, al goed	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - kwieke, duiventil, klapwieken, koeren, tam. Achtergrondinformatie: Het gezegde 'Eind goed, al goed' betekent dat men bij een goede afloop de narigheden vergeet, die men daarvoor heeft meegemaakt. Tip: Bekijk de voorbeeldles in paragraaf 4.2.

5.4 LESSENOVERZICHT LEESBOEK NIVEAU 6C

5.4 LESSENOVERZICHT LEESBOEK NIVEAU 6C

Igeschreven. Dit kan door de leerlingen na te laten denken over de schrijver. De leerkracht kan de volgende vragen als richtlijn gebruiken:

1. Waar speelt het verhaal zich af?
2. In welke tijd speelt het verhaal zich?
3. Kan je uit het antwoord op vraag 1 en 2 afleiden wat voor type mens de schrijver geweest zal zijn?
4. Welke boodschap wil de schrijver meegeven met dit verhaal?

Het gaat niet om de naam van de schrijver, maar om meer inzicht in literaire thema's. Verhalen worden vaak geordend volgens thema. De thematiek van een schrijver is meestal verbonden met zijn persoonlijk leven. Door de leerlingen te laten nadenken over de auteur achter het verhaal, wordt hij voorbereid op het hogere literatuuronderwijs, waarbij de relatie schrijver-thema verder wordt uitgediept.

Om de geografische en historische ruimte te bepalen, moet de leerling letten op plaats- en tijdsaanduidingen in de tekst. Met name in de volksverhalen blijft het aspect van tijd vaak erg vaag. Men kan dan volstaan met een vage tijdsaanduiding zoals 'heel lang geleden'. Bij vraag 3 kan men onder andere denken aan de cultureel-etnische achtergrond van de schrijver, maar ook aan persoonlijke interesses en voorkeuren. De thematiek van een schrijver, en de boodschappen die hij wil overdragen, zijn meestal met deze aspecten verbonden. In het schema hieronder zijn de thema's van de verhalen aangegeven.

Verder is er op dit niveau aandacht voor het vrije vers en liedteksten. Bij het vrije vers is de dichter niet gebonden aan regels wat betreft rijm, strofen en versregels. Het is een vrije gedachtenuiting in woorden naar zijn keuze over een bepaald onderwerp. Liedteksten zijn gedichten die gezongen worden. Dat kan in elke versvorm. Vaak heeft een liedtekst een refrein, maar het is niet verplicht. Een refrein is een stuk van de liedtekst, dat steeds herhaald wordt. In leesboek 6C hebben twee van de drie liedteksten een refrein.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
1	Hoe cassave is ontstaan	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - nomadisch, aardbeving, terneergeslagen, plengoffer, plechtig. Achtergrondinformatie: - Dit verhaal is een Zuid-Amerikaans Inheems volksverhaal. - Thema: Inheemse cultuur Tip: Praten over het nut van cassave.
2	Twee vrienden	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - visite, moedermelk, vingerkootje, smak, bouwvallig; - SN: prasôso, wasôso; - Sranan: luku, foto e bron, den oso na Heiligenweg e bron, dribi. Achtergrondinformatie: Thema's: slavernij, vriendschap. Tip: Praten over vriendschap tussen etnisch verschillende groepen.
3	De eenzame immigrant	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - ronselaar, magiër, illusie, platzak, dwangarbeid ; - SN: driepoot, bitawiwiri; - Engels: jackpot, privacy; - Surinaams-Javaans: cèkre cèkre (dobbelspel). Achtergrondinformatie: Thema: Surinaamse geschiedenis, Javaanse immigratie. Tip: Praten over gevoelens van eenzaamheid.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
4	De gevluchte contractant	Poëzievoordracht	Woordenschat: - contractant, sluiptwegen, trotseren, vertwijfeld; Achtergrondinformatie: Dit vrije vers heeft vrijheid als centrale gedachte. We kunnen het een vrije vers noemen, omdat er geen rijm is, geen vast metrum. Er zijn drie strofen van drie regels, maar het gedicht zou ook als één grote strofe gelezen kunnen worden. Tip: Praten over vrijheid.
5	Rust en Werk	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - bliksembezoek, export, rondleiding, huifkar, bemanning; - SN: blom, kappa, sambal ketjap; - Sranan: Baka Sroisi; - Surinaams-Javaans: pèyèk (soort chips). Achtergrondinformatie: Thema: Surinaamse geschiedenis, koloniale plantages. Tip: Plaatjes laten zien van Rust en Werk.
6	De Volharding	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - afschrikwekkend, rivierdienstlijn, getijderivier, eb, vloed. Achtergrondinformatie: - Thema: Surinaamse geschiedenis, dorpsleven na de immigratieperiode. - 'Eerste kwartier' en 'laatste kwartier' verwijzen hier naar maanstanden. Tip: Plaatjes laten zien van dorpjes langs de rechteroever van de Saramacca.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
7	De armband	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - krediet, contant, opbrengst, analfabeet, zompig; - SN: bara's; - Sarnámi: chulha (kleioven). Achtergrondinformatie: Thema: armoede. Tip: Praten over arm zijn
8	Het kind in me	Poëzievoordracht	Woordenschat: - levendig, steegjes, verantwoordelijkheden, gulle; Achtergrondinformatie: - Dit vrije vers heeft de kindertijd versus de volwassenheid als centrale gedachte. - 'gulle' heeft hier, in combinatie met 'lach' een figuurlijke betekenis. Het betekent dat er veel gelachen wordt. Tip: Samen met kinderen vooruitkijken naar volwassenheid. Welke verantwoordelijkheden zullen ze hebben?
9	De boom van Halikibe	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - zandstrandje, café-restaurant, ouderwets, mobieltje, absoluut; - SN: dokken, sopi; - Sranan: Pe unu komopo?, liba, mi e spiti na ini mi anu, mi e lolo en na mi bere; - Engels: smoothies. Achtergrondinformatie: Thema: Surinaamse geschiedenis, persoonlijke herinneringen. Tip: Praten over veranderingen in de buurt.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
10	Knikkeren	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - petfles, stuiter, koolzuurgas, lood, pilaar; - SN: neuten, skeer; - Sranan: waka tyopu, olo meti, bugru; - Engels: runner-up, bounce back. Achtergrondinformatie: Thema: Surinaamse geschiedenis, persoonlijke herinneringen. Tip: Neem knikkers mee en laat de kinderen op het erf knikkeren.
11	Oma Irma	Poëzievoordracht	Woordenschat: - kreukels; Achtergrondinformatie: - De centrale gedachte van dit vers is ouder worden, met een speciale blik op een oma die Irma heet. - 'Kreukels' zijn in dit gedicht de 'rimpels' in het gezicht van oma. De dichter heeft hier 'kreukels' gebruikt, als een vorm van grappige kindertaal. Tip: Leerlingen dichten vrij over een grootouder.
12	Paranaware	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - enthousiast, houtsnijwerk, kerven, cilinder, edel. - SN: sumaruba, pakira, maripapalm, - Karina Auran: tusi (opa). Achtergrondinformatie: Thema: Inheemse cultuur Tip: Laat een sambura zien (een echte of een plaatje) en laat samburamuziek horen.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
13	Meneer Akapella	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - noten, bladmuziek, braille, salsa, blindengeleidehond; - Engels: keyboard, speaker-phone, Happy Birthday, voice, style. Achtergrondinformatie: - Thema's: blindheid, muziek; - 'Noten' heeft hier de betekenis van 'muzieknoten'. Tip: Praten over een blinde zanger (bv. Stevie Wonder) en muziek laten horen.
14	De zingende vrouwen	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - manen, volume, klaaglied, pontons, salvo; - SN: apinti, kwakwabangi, sek' seki. - Sranan: Wi mu luku wi busi, wi mu luku wi fisi, na so sisa, na so a de. Achtergrondinformatie: - Thema's: milieuvervuiling, Marroncultuur. - 'Manen' is hier een werkwoord. Het is afgeleid van het woord 'aanmanen' en wordt in combinatie met het voorzetsel 'tot' gebruikt. Het betekent aansporen tot iets of aandringen op. Tip: Laat (plaatjes van) de instrumenten zien en hun muziek horen.
15	Schoon Suriname	Poëzievoordracht	Woordenschat: - schoon, statig, dierbaar, verpanden, nimmer. Achtergrondinformatie: - Dit is een gedicht op rijm, dat bekend is als lied. Vroeger werd het aan de schoolkinderen geleerd. - Het lied heeft een refrein dat twee keer wordt gezongen.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
			- De taal is plechtig en ouderwets. - 'Schoon' heeft hier de betekenis van 'mooi'. Tip: Het lied is te beluisteren op het internet. De muzieknotatie kunt u vinden in de liedbundel Hoezee voor Suriname.
16	Een gevaarlijke spijker	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - verbouwing, koortsige, tetanus, klem, bacteriën, injectie. Achtergrondinformatie: Thema: Ziek zijn. Tip: Praten over hoe de omgeving veilig te maken.
17	Birbal en de barbier	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - maharadja, vertrouweling, samenzwering, ditjes en datjes, nopjes; Achtergrondinformatie: Birbalverhalen zijn bekende Indiase volksverhalen. Het thema is slimheid. Birbal is zijn tegenstanders steeds te slim af. Tip: Welke andere slimme verhaalfiguren kennen de leerlingen?
18	Dansen	Poëzievoordracht	Woordenschat: - SN: kaseko poku. Achtergrondinformatie: In dit vrije vers is dansplezier de centrale gedachte. Tip: Laat de leerlingen dansbewegingen maken terwijl het gedicht wordt voorgedragen.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
19	De drie gouden haren van de reus	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - nabijgelegen, kruidenier, loodgieter, schildwacht, stutten; Achtergrondinformatie: Dit is een Europees volksverhaal, waar moed en slimheid de thema's zijn. Tip: Laat de leerlingen een tekening maken bij het verhaal.
20	Strijd om een schaduw	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - knoestig, doorsnee, beschutting, verdraagzaamheid, evenmin ; - Arabisch: kadi (rechter). Achtergrondinformatie: Het thema van dit Arabisch volksverhaal is wijsheid. Tip: Toon de leerlingen met een lamp hoe schaduwen ontstaan.
21	Rani en de slangen-koning	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - platteland, heks, toverspreuk, sikkell, sissen; - SN; jámun; - Sarnámi: dhanbád, (bedankt), lesun (knoflook), piyáj (uien). Achtergrondinformatie: Het thema in dit sprookje is de tegenstelling tussen goed (het onschuldige stiefkind) en kwaad (de heks). Tip 1: Laat de kinderen alle woordjes onderstrepen die de slang anders uitspreekt. Laat ze ontdekken dat de slang de s- en z-klank uitspreekt als sj of zj. Tip2: Laat de kinderen toverspreuken bedenken.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
22	Heksenlied	Poëzievoordracht	Woordenschat: - geitenkeuteldrop, kakkerlakkenlever, ringwormenbloed, kikkerblaar, scheutje. Achtergrondinformatie: Deze rijmende teksten worden gezongen door de heks van tekst 22. Er is geen melodie bekend. Tip: Laat de leerlingen in duo's een melodie bedenken bij de strofen van de tekst.
23	De schatten van Bunu en Seeka	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - bekoren, trekvogels, huwelijksaanzoek, de hand vragen, tieners. - Saramaccaans: bunu (het goede), seeka (in orde maken, bemiddelen), makandi (samen), biinga ku hën (doorzetten), a poí kaa (afgelopen), tata (vader, opa, schoonvader), schoonmoeder, lespeki (respect). Achtergrondinformatie: Dit Afrikaans volksverhaal heeft het ontstaan van natuurverschijnselen als thema. Tip: Praten over familiebanden.
24	Een moeilijke rekensom	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - hooglanden, lama, uitwerpselen, lemen, erven; Achtergrondinformatie: - Thema's: nalatenschap, wiskunde. - Erven is hier een werkwoord en betekent 'iets krijgen uit de nalatenschap van een overledene'. Tip: Bekijk de voorbeeldles in paragraaf 4.6.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
25	De turnwedsrijd	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - turnen, competitie, voorwaarde, hartenlust, stunts. Achtergrondinformatie: Thema: Sportcompetitie. Tip: Praten over sporten en wedstrijden.
26	Haren kammen	Poëzievoordracht	Woordenschat: - honnepon; - SN: tonka. Achtergrondinformatie: Deze tekst kan goed als een rap worden voorgedragen. De centrale gedachte is verwoord in het refrein: wie mooi wil zijn, moet pijn lijden. Tip: Bekijk de voorbeeldles in paragraaf 4.5.
27	Een zwaar jaar	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - proosten, virus, oppas, magazijn, mondkap; - Engels: mailen. Achtergrondinformatie: Thema: zelfstandigheid Tip: Laat leerlingen die het jaar 2020 hebben meegemaakt hun ervaringen delen.

Nr.	Titel	Werkvormen	Woordenschat, achtergrondinformatie en tips
28	Geen kwik in het bos	Vloeiend Lezen / Stillezen	Woordenschat: - kwikvergiftiging, goudmaatschappij, metaal, plankton, onsterfelijk. Achtergrondinformatie: - Thema: milieuvervuiling - De omschrijving van 'metaal' is vrij technisch. In plaats van een omschrijving kan men liever voorbeelden geven: ijzer, goud, zilver, koper. Tip: Plaatjes van illegale goudwinning laten zien.
29	De jungledroom van Janice	Vloeiend Lezen / Stillezen / Voorlezen	Woordenschat: - landschapsarchitect, water-reservoir, zuiveringsinstallatie, bereidwillig, hectare; - Engels: No entry for cars; - Spaans: Prohibido para los coches (Verboden voor auto's); - Mandarijn: 禁止汽车 (jìnqū qìchē = Verboden voor auto's); Achtergrondinformatie: Thema: Milieubehoud Tip: Leerlingen praten over de mogelijkheden van het regenwoud.
30	Niemandslaan	Poëzievoordracht	Woordenschat: - spitse, chagrijnig. Achtergrondinformatie: Dit vrije vers heeft als centrale gedachte een niet bestaande plek, waar alles goed is. Tip: Titelbespreking.

INLEIDING

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden praktische testen beschreven die de leerkracht kan gebruiken om een indruk te krijgen van de technische leesvaardigheden van de leerlingen op de verschillende niveaus. Het gaat om hetzelfde type testen als in leerjaar 5. In leerjaar 6 wordt het technisch lezen op dezelfde manier geoefend als in leerjaar 5, alleen gaat het om langere teksten en een langere gemiddelde zinslengte. In leerjaar 6 moet een leerling sneller kunnen lezen dan in leerjaar 5, met andere woorden, meer tekst kunnen verwerken in dezelfde tijd.

Op elk niveau worden twee testen afgenomen. De ene test wordt individueel en mondeling afgenomen. De andere is een schriftelijke, klassikale toets. In totaal zijn er voor leerjaar 6 dus 6 toetsen. De resultaten kunnen gebruikt worden om een leescijfer te berekenen. Belangrijker nog zijn de diagnostische indicaties die de testen kunnen geven.

Bij elke test wordt aangegeven hoe die afgenomen moet worden en hoe de scores bepaald moeten worden. Ook worden aanwijzingen gegeven betreffende de leerlingbegeleiding als een leerling niet goed scoort op de testen. Voor de schriftelijke test wordt een tekst uit het leesboek gebruikt en een formulier met woordrijen. De leerkracht kan de tekst in deze handleiding desgewenst vervangen door een andere tekst uit hetzelfde leesboek. Er zijn aanwijzingen hoe de leerkracht in dat geval de woordrijen kan aanpassen. De tekst van de mondelinge test is gebaseerd op een deel van een tekst uit het leesboek. De leerkracht kan desgewenst ook deze tekst vervangen door een andere.

6.2 Testen voor niveau 6A

6.2 Testen voor niveau 6A

DE MONDELINGE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen op dit niveau oefent de leerling om langere stukken vloeiend te lezen. De teksten in het leesboek op niveau 6A zijn tussen de 900 en 1000 woorden. De gemiddelde zinslengte is 9 woorden. De mondelinge test op niveau 6A heeft 180 woorden en een gemiddelde zinslengte van 9 woorden.

De leerkracht let op:

- Volume; de leerling moet verstaanbaar lezen;
- Tempo; de leerling moet de tekst vlot kunnen lezen;
- Articulatie; de leerling moet de woorden goed kunnen uitspreken;
- Intonatie; de leerling moet bij het lezen de leestekens in acht nemen en stemvariatie toepassen. De intonatie geeft ook aan of de leerling zich kan inleven in de tekst.

De tekst

De tekst voor deze test is afgeleid van tekst 15 uit het leesboek, Het meisje met de luciferstokjes. De leerling moet onderstaande tekst binnen drie minuten vloeiend lezen.

“Meneer, koopt u lucifers?”

Bevend reikte het meisje de man, die uit de schoenenzaak stapte, een doosje aan.

“Gowe, pikin!” snauwde hij. “Ik heb haast.”

Verschrikt deed Sucy een paar stappen achteruit. Het was de avond voor Kerst en in de stad was het gezellig druk. Overal hoorde je vrolijke kerstmuziek. Sucy had gehoopt een paar dozen lucifers te kunnen verkopen, maar niemand had nog iets bij haar gekocht. Zonder geld durfde ze niet naar huis terug te keren, want dan wachtte haar een flink pakslaag van haar vader. Hij kon heel driftig worden, vooral als hij dronken was.

Een jonge moeder liep voorbij met haar zoontje.

“Mevrouw”, zei Sucy aarzelend, “koopt u een doos lucifers van mij?”

De vrouw hoorde haar niet, maar het jongetje keek om.

“Mama, kijk dat meisje huilt!”

De moeder greep zijn hand. “Kijk voor je”, zei ze streng. “Straks val je nog! Kom, het wordt al donker en het lijkt te gaan regenen!”

Sucy zag inderdaad wat fijne motregen in het licht van de straatlampen. Ook dat nog! Haar lucifers mochten niet nat worden!

De afname

De test kan twee tot drie weken voor het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. Per leerling kan ongeveer vijf minuten gereserveerd worden voor de test. De test wordt mondeling afgenomen, door de leerkracht zelf. Als het te druk is in de klas, wordt een andere ruimte aanbevolen, bijvoorbeeld de mediatheek. De leerkracht houdt tijdens de test de tijd bij en noteert de score op het scoreformulier als de leerling klaar is met lezen. Het is aan te bevelen de test op audio op te nemen. In geval van twijfel kan de opname altijd terug beluisterd worden.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. De leerlingen moeten erop voorbereid zijn, dat ze bij de leerkracht aan tafel een tekst moeten lezen. De tekst die de leerlingen zullen moeten lezen, lijkt op de teksten uit het leesboek.

Scoreberekening

Er wordt gelet op volume, tempo, articulatie en intonatie. Intonatie houdt in dat de leestekens in acht moeten worden genomen. Articulatie houdt in dat de woorden correct uitgesproken moeten worden. Woorden die eerst fout worden uitgesproken en daarna correct, worden goed gerekend. Woorden die uitgesproken worden met een moedertaalaccent worden goed gerekend.

Een + is een voldoende en de leerkracht kan een cijfer geven tussen 6 en 10. Aan de hand van de opmerkingen kan de leerkracht zijn cijfer motiveren.

Een +/- is een vijf en een half.

Een - is een onvoldoende. De leerkracht geeft een vijf.

In deze methode is er om twee redenen voor gekozen om de leerling niet lager dan een vijf te geven op de verschillende onderdelen van de test. De eerste reden heeft te maken met subjectiviteit. Het blijft moeilijk om de testitems in absolute termen te beoordelen. Enige mate van subjectiviteit zal er altijd zijn bij degene die de test afneemt. Ten tweede is het niet de bedoeling van de test om de leerling te demotiveren. De vijf indiceert een onvoldoende en geeft aan dat de leerling extra aandacht nodig heeft bij het leren lezen.

Item	Score +	Score +/-	Score -
Volume	minder dan 5 onverstaanbare woorden	5 onverstaanbare woorden	meer dan 5 onverstaanbare woorden
Tempo	tekst binnen 3 minuten gelezen	tekst in meer dan 3 tot 3½ minuut gelezen	tekst in meer dan 3½ minuut gelezen
Articulatie	minder dan 5 niet goed uitgesproken woorden	5 niet goed uitgesproken woorden	meer dan 5 niet goed uitgesproken woorden
Intonatie	minder dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	meer dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd

Scoreformulier test niveau 5A:

		+	+/-	-	Opmerkingen
1	Volume				
2	Tempo				
3	Articulatie				
4	Intonatie				
					Cijfer:

De cijfers voor de vier testonderdelen worden opgeteld en gedeeld door 4. Dat is het cijfer op deze leestest.

Doorverwijzing

Leerlingen die een 5 ½ of 5 hebben op een onderdeel krijgen extra zorg. Dit kan in de klas, bij een zorgleerkracht of als extra huiswerktaak. De test wordt bij hen na een maand weer afgenomen.

Tekstvariatie

De leerkracht kan zelf een tekst voor de test samenstellen. De tekst moet afgeleid zijn van een van de verhalen uit het leesboek op niveau 6A.

De tekst moet tussen de 160 en 180 woorden hebben. De gemiddelde zinslengte is 9 woorden. In de tekst moet minstens een (1) vraagteken voorkomen, minstens een (1) uitroepteken en minstens twee (2) zinnen in de directe rede.

DE SCHRIFTELIJKE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen wordt stillezen steeds belangrijker. De leerling leest de tekst daarbij alleen met de ogen. Het is belangrijk dat de leerling de woorden herkent en via de hersenen betekenis aan ze geeft. De schriftelijke test is dan ook gericht op het herkennen van woordbeelden. De leerling krijgt twintig rijen van 3 woorden aangeboden. In elke rij staat een woord dat de leerling moet herkennen uit de tekst die bij de test hoort. Vijf woordrijen bevatten een woord uit de woordenschat van de desbetreffende les. De overige woordrijen worden als volgt getypeerd:

- 4x tweelettergrepige woorden
- 5x drielettergrepige woorden
- 3x vier- of meer dan vierlettergrepige woorden
- 3x leenwoorden uit het Sranan, een andere Surinaamse taal of een vreemde taal

De afleiders zijn woorden die wat betreft het aantal lettergrepen overeenkomen met het testitem, maar inhoudelijk ervan afwijken.

De tekst

De leerkracht kiest een tekst uit het leesboek op niveau 6A, die tijdens de leeslessen behandeld is. De leerkracht maakt niet van tevoren bekend welke tekst gebruikt zal worden voor de toets. In het voorbeeld is tekst 6 gebruikt, De familie van het schip.

De afname

De test kan aan het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. De leerlingen krijgen vijftien minuten de tijd om de gekozen tekst uit hun leesboek te lezen. Daarna worden de boeken weggezet en krijgen ze het formulier met de woordrijen. De leerlingen kiezen uit elke rij een woord dat ze herkennen uit de gelezen tekst. Ze onderstrepen dit woord. Voor dit onderdeel van de test hebben ze weer vijftien minuten de tijd. Het formulier wordt bij de leerkracht ingeleverd.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. Aan de leerlingen wordt van tevoren meegedeeld dat bij de test een tekst uit het leesboek gebruikt zal worden. Welke tekst dat is, wordt pas bekendgemaakt bij aanvang van de test. De leerlingen moeten elk een leesboek ter beschikking hebben. Verder wordt ook aangegeven dat ze een formulier met rijtjes woorden zullen krijgen. In elke rij moet telkens slechts één woord worden onderstreept. Dat is een woord dat ze in de tekst hebben gezien. Elke leerling schrijft zijn naam op het formulier. Ze worden op de hoogte gesteld van de duur van de test (2x vijftien minuten).

Scoreberekening

Voor elk correct onderstreept woord krijgt de leerling een halve punt. Om het cijfer te berekenen, worden de punten opgeteld. Dit cijfer zal samen met het cijfer voor de mondelinge test gebruikt worden om het rapportcijfer te berekenen.

Scoreformulier

LEESTEST VOOR LEERJAAR 6 NIVEAU 6A

Naam leerling:

Klas:

Datum:

Onderstreep in elke rij het woord dat je hebt gezien in het verhaal dat je hebt gelezen.

A	B	C	D	E
ruim puin luim	massa dessa lasso	hutspot deken depot	hooiberg scheepskooi schoolbel	chirurgijn urgentie gordijnkleed
F	G	H	I	J
gevlucht zeelucht zeven	reling speling dingen	loopplank klankbord boomzaag	maanlicht pleister pleegzoon	zandbodem bagage wijsgerig
K	L	M	N	O
tandpasta hoektanden driehoekig	vogelhok kraaiennest vensterbank	minderheid kamille familie	beambte politie vagebond	aangeleverd handenarbeid aangeworven
P	Q	R	S	T
zomerjurk tropenhelm vlindertuin	immigranten ongemanierd gastenverblijf	tang mang zong	bibi lama oma	dieet baby dyadi

De antwoorden bij deze test zijn in het onderstaande schema weergegeven.

De woorden in kolom A tot en met E zijn woorden die voorkomen in de woordenschat voor deze les. De leerkracht heeft deze woorden besproken.

In kolom F tot en met I staan tweelettergrepige woorden.

Kolom J tot en met N staan drielettergrepige woorden.

In kolom O tot en met Q staan vier- of meer dan vierlettergrepige woorden.

De kolommen R tot en T hebben woorden die hun oorsprong hebben in een andere taal dan het Nederlands.

A	B	C	D	E
ruim	dessa	depot	scheepskooi	chirurgijn
F	G	H	I	J
zeelucht	reling	loopplank	pleegzoon	bagage
K	L	M	N	O
hoektanden	kraaiennest	familie	beambte	aangeworven
P	Q	R	S	T
tropenhelm	immigranten	mang	bibi	dyadi

Tekstvariatie

De leerkracht kan zelf een test samenstellen op basis van bovengenoemd voorbeeld met de verhalende teksten uit het leesboek niveau 6B.

6.3 Testen voor niveau 6B

6.3 Testen voor niveau 6B

DE MONDELINGE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen op dit niveau oefent de leerling om langere stukken vloeiend te lezen. De teksten in het leesboek op niveau 6B zijn tussen de 900 en 1100 woorden. De gemiddelde zinslengte is 9 à 10 woorden. De mondelinge test op niveau 6B heeft 187 woorden en een gemiddelde zinslengte van 10 woorden.

De leerkracht let op:

- Volume; de leerling moet verstaanbaar lezen;
- Tempo; de leerling moet de tekst vlot kunnen lezen;
- Articulatie; de leerling moet de woorden goed kunnen uitspreken;
- Intonatie; de leerling moet bij het lezen de leestekens in acht nemen en stemvariatie toepassen. De intonatie geeft ook aan of de leerling zich kan inleven in de tekst.

De tekst

De tekst voor deze test is afgeleid van tekst 1 uit het leesboek, Een koekje van eigen deeg. De leerling moet onderstaande tekst binnen drie minuten vloeiend lezen.

De drie volwassenen dachten in stilte verder.

“Wacht! Ik heb het!”, riep meneer Sabajo opeens. “Een plannetje waar we allemaal van zullen genieten. De hele buurt zal weten dat er voor eens en altijd met deze pestkoppen is afgerekend. Binnenkort komen alle klassen van O.S. Zanderij voor een rondleiding naar de poli. De klas van de tweeling is woensdag aan de beurt. Ik weet het zeker. Ik zei vandaag nog tegen de dokter dat ze al haar gevaarlijke spullen achter slot en grendel moest doen. We waren al gewaarschuwd voor de tweeling.”

“Nou en?”, vroeg tuinman Djo. “Dan hebben ze nog niets afgeleerd.”

“Ik ben nog niet uitgesproken”, zei meneer Sabajo. “We zetten een bordje met ‘toegang verboden’ op de deur van de opslagkamer. Dat zal ze zeker erheen lokken. Dan betrap ik ze zogenaamd. Ik zeg dat ze daar moeten blijven, omdat er daar een testtube met een gevaarlijke, besmettelijke stof is opgeslagen. Ze gaan daar moeten blijven totdat we ze in quarantaine kunnen plaatsen. Ze mogen niet met anderen in contact komen, totdat er onderzocht is of ze in contact met de stof zijn geweest.”

De afname

De test kan twee tot drie weken voor het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. Per leerling kan ongeveer vijf minuten gereserveerd worden voor de test. De test wordt mondeling afgenomen, door de leerkracht zelf. Als het te druk is in de klas, wordt een andere ruimte aanbevolen, bijvoorbeeld de mediatheek. De leerkracht houdt tijdens de test de tijd bij en noteert de score op het scoreformulier als de leerling klaar is met lezen. Het is aan te bevelen de test op audio op te nemen. In geval van twijfel kan de opname altijd terug beluisterd worden.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. De leerlingen moeten erop voorbereid zijn, dat ze bij de leerkracht aan tafel een tekst moeten lezen. De tekst lijkt op de teksten uit het leesboek.

Scoreberekening

Er wordt gelet op volume, tempo, articulatie en intonatie. Intonatie houdt in dat de leestekens in acht moeten worden genomen. Articulatie houdt in dat de woorden correct uitgesproken moeten worden. Woorden die eerst fout worden uitgesproken en daarna correct, worden goed gerekend. Woorden die uitgesproken worden met een moedertaalaccent worden goed gerekend.

Een + is een voldoende en de leerkracht kan een cijfer geven tussen 6 en 10. Aan de hand van de opmerkingen kan de leerkracht het cijfer motiveren.

Een +/- is een vijf en een half.

Een – is een onvoldoende. De leerkracht geeft een vijf.

In deze methode is er om twee redenen voor gekozen om de leerling niet lager dan een vijf te geven op de verschillende onderdelen van de test.

De eerste reden heeft te maken met subjectiviteit. Het blijft moeilijk om de testitems in absolute termen te beoordelen. Enige mate van subjectiviteit zal er altijd zijn bij degene die de test afneemt.

Ten tweede is het niet de bedoeling van de test om de leerling te demotiveren. De vijf indiceert een onvoldoende en geeft aan dat de leerling extra aandacht nodig heeft bij het leren lezen.

Item	Score +	Score +/-	Score -
Volume	minder dan 5 onverstaanbare woorden	5 onverstaanbare woorden	meer dan 5 onverstaanbare woorden
Tempo	tekst binnen 3 minuten gelezen	tekst in meer dan 3 tot 3½ minuut gelezen	tekst in meer dan 3½ minuut gelezen
Articulatie	minder dan 5 niet goed uitgesproken woorden	5 niet goed uitgesproken woorden	meer dan 5 niet goed uitgesproken woorden
Intonatie	minder dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	meer dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd

Scoreformulier test niveau 5A:

		+	+/-	-	Opmerkingen
1	Volume				
2	Tempo				
3	Articulatie				
4	Intonatie				
					Cijfer:

De cijfers voor de vier testonderdelen worden opgeteld en gedeeld door 4. Dat is het cijfer op deze leestest.

Doorverwijzing

Leerlingen die een 5 ½ of 5 hebben op een onderdeel krijgen extra zorg. Dit kan in de klas, bij een zorgleerkracht of als extra huiswerktaak. De test wordt bij hen na een maand weer afgenomen.

Tekstvariatie

De leerkracht kan zelf een tekst voor de test samenstellen. De tekst moet afgeleid zijn van een van de verhalen uit het leesboek op niveau 6B. De tekst moet tussen de 170 en 190 woorden hebben. De gemiddelde zinslengte is 9 of 10 woorden. In de tekst moet minstens een (1) vraagteken voorkomen, minstens een (1) uitroepteken en minstens twee (2) zinnen in de directe rede.

DE SCHRIFTELIJKE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen wordt stillezen steeds belangrijker. De leerling leest de tekst daarbij alleen met de ogen. Het is belangrijk dat de leerling de woorden herkent en via de hersenen betekenis aan ze geeft. De schriftelijke test is dan ook gericht op het herkennen van woordbeelden. De leerling krijgt twintig rijen van 3 woorden aangeboden. In elke rij staat een woord dat de leerling moet herkennen uit de tekst die bij de test hoort. Vijf woordrijen bevatten een woord uit de woordenschat van de desbetreffende les. De overige woordrijen worden als volgt getypeerd:

- 4x tweelettergrepige woorden
- 5x drielettergrepige woorden
- 3x vier- of meer dan vierlettergrepige woorden
- 3x leenwoorden uit het Sranan, een andere Surinaamse taal of een vreemde taal. Als er niet genoeg woorden van deze categorie in de tekst voorkomen, mogen ze vervangen worden door Nederlandse woorden met drie of meer lettergrepen.

De afleiders zijn woorden die wat betreft het aantal lettergrepen overeenkomen met het testitem, maar inhoudelijk ervan afwijken.

De tekst

De leerkracht kiest een tekst uit het leesboek op niveau 6B, die tijdens de leeslessen behandeld is. De leerkracht maakt niet van tevoren bekend welke tekst gebruikt zal worden voor de toets. In het voorbeeld is dit tekst 22, Ala piri tifi a no lafu.

De afname

De test kan aan het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. De leerlingen krijgen vijftien minuten de tijd om de gekozen tekst uit hun leesboek te lezen. Daarna worden de boeken weggezet en krijgen ze het formulier met de woordrijen. De leerlingen kiezen uit elke rij een woord dat ze herkennen uit de gelezen tekst. Ze onderstrepen dit woord. Voor dit onderdeel van de test hebben ze weer vijftien minuten de tijd. Het formulier wordt bij de leerkracht ingeleverd.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. Aan de leerlingen wordt van tevoren meegedeeld dat bij

de test een tekst uit het leesboek gebruikt zal worden. Welke tekst dat is, wordt pas bekendgemaakt bij aanvang van de test. De leerlingen moeten elk een leesboek ter beschikking hebben. Verder wordt ook aangegeven dat ze een formulier met rijtjes woorden zullen krijgen. Uit de rijtjes moet telkens slechts een woord worden onderstreept. Dat is een woord dat ze in de tekst hebben gezien. Elke leerling schrijft zijn naam op het formulier. Ze worden op de hoogte gesteld van de duur van de test (2x vijftien minuten).

Scoreberekening

Voor elk correct onderstreept woord krijgt de leerling een halve punt. Om het cijfer te berekenen, worden de punten opgeteld. Dit cijfer zal samen met het cijfer voor de mondelinge test gebruikt worden om het rapportcijfer te berekenen.

Scoreformulier

LEESTEST VOOR LEERJAAR 6 NIVEAU 6B

Naam leerling:

Klas:

Datum:

Onderstreep in elke rij het woord dat je hebt gezien in het verhaal dat je hebt gelezen.

A	B	C	D	E
klomp stom morst	kluit klas buis	glaasje vuilste vuistje	drukverband weemoedig tranendal	ongeloof ongetuigd loterij
F	G	H	I	J
domkop polsband donker	eenzaam maaltijd boomhut	wreken krekel breken	sjirpte scherpte priester	rebellie wormenkuur regenworm
K	L	M	N	O
muziekboek slangenstem slagersmes	ochtendzon kronkelig zonnesteek	piekeren vergeten luisteren	vertrouwen vermetel bovenste	flinterdunne flonkerende hunkerende
P	Q	R	S	T
parodieën melodieën melancholiek	amandelvormig bosvruchtentaartje amandelboompje	brifi effen tifi	tangi planga gitaar	black deal heal

De antwoorden bij deze test zijn in het volgende schema weergegeven. De woorden in kolom A tot en met E zijn woorden die voorkomen in de woordenschat voor deze les. De leerkracht heeft uitleg gegeven over deze woorden. In kolom F tot en met I staan tweelettergrepige woorden. Kolom J tot en met N staan drielettergrepige woorden. In kolom O tot en met Q staan vier- of meer dan vierlettergrepige woorden. De kolommen R tot en T hebben woorden die hun oorsprong hebben in een andere taal dan het Nederlands.

6.4 Testen voor niveau 6C

A	B	C	D	E
stom	kluit	vuistje	weemoedig	ongeloof
F	G	H	I	J
donker	eenzaam	krekel	sjirpte	regenworm
K	L	M	N	O
slangenstem	ochtendzon	luisteren	vertrouwen	flonkerende
P	Q	R	S	T
melodieën	amandelvormig	tifi	tangi	deal

Testvariatie

De leerkracht kan zelf een test samenstellen op basis van bovengenoemd voorbeeld met de verhalende of theaterteksten uit het leesboek niveau 6B.

6.4 Testen voor niveau 6C

DE MONDELINGE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen op dit niveau oefent de leerling om langere zinnen vloeiend te lezen. De teksten in het leesboek op niveau 6C zijn tussen de 900 en 1100 woorden. De gemiddelde zinslengte is 10 woorden. De mondelinge test op niveau 6C heeft 190 woorden en een gemiddelde zinslengte van 10 woorden.

De leerkracht let op:

- Volume; de leerling moet verstaanbaar lezen;
- Tempo; de leerling moet de tekst vlot kunnen lezen;
- Articulatie; de leerling moet de woorden goed kunnen uitspreken;
- Intonatie; de leerling moet bij het lezen de leestekens in acht nemen en stemvariatie toepassen. De intonatie geeft ook aan of de leerling zich kan inleven in de tekst.

De tekst

De tekst voor deze test is afgeleid van tekst 7 uit het leesboek, De armband. De leerling moet onderstaande tekst binnen drie minuten vloeiend lezen.

De twee klanten voor mij lieten hun aankopen noteren in het kredietschrift. De één had een blik sardines genomen, de ander een fles spijsolie.

"Wat wil je?", vroeg de winkelier nogal nors, toen ik aan de beurt was.

"Een half pond zout", antwoordde ik.

De winkelier woog het zout af en zette het zakje op de toonbank.

Ik moest nu betalen.

"Kan je het opschrijven in het kredietschrift?", vroeg ik verlegen.

Met een zuur gezicht trok de winkelier de zak weer naar zich toe.

"Geen sprake van. Ik moet ergens stoppen, want straks is jullie kredietbedrag zo hoog dat je ouders dat nooit zullen kunnen betalen.

Dit keer moet ik het geld contant hebben. Ga het maar halen; zonder geld krijg je geen zout!”

Intussen waren er nieuwe klanten binnengekomen. Ze hadden gehoord wat de winkelier had gezegd. Ik schaamde me diep en liep met gebogen hoofd naar buiten. Het was weer gaan regenen en terwijl ik terugliep, werd ik kletsnat. Toch was dat niet het ergste. Ik maakte me meer zorgen om mijn moeder, omdat ik wist dat ze echt geen rooie cent had. Hoe zou ze dit oplossen?

De afname

De test kan twee tot drie weken voor het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. Per leerling kan ongeveer vijf minuten gereserveerd worden voor de test. De test wordt mondeling afgenomen, door de leerkracht zelf. Als het te druk is in de klas, wordt een andere ruimte aanbevolen, bijvoorbeeld de mediatheek. De leerkracht houdt tijdens de test de tijd bij en noteert de score op het scoreformulier als de leerling klaar is met lezen. Het is aan te bevelen de test op audio op te nemen. In geval van twijfel kan de opname altijd terug beluisterd worden.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. De leerlingen moeten erop voorbereid zijn, dat ze bij de leerkracht aan tafel een tekst moeten lezen. De tekst die de leerlingen zullen moeten lezen, lijkt op de teksten uit het leesboek.

Scoreberekening

Er wordt gelet op volume, tempo, articulatie en intonatie. Intonatie houdt in dat de leestekens in acht moeten worden genomen. Articulatie houdt in dat de woorden correct uitgesproken moeten worden. Woorden die eerst fout worden uitgesproken en daarna correct, worden goed gerekend. Woorden die uitgesproken worden met een moedertaalaccent worden goed gerekend.

Een + is een voldoende en de leerkracht kan een cijfer geven tussen 6 en 10. Aan de hand van de opmerkingen kan de leerkracht het cijfer motiveren.

Een +/- is een vijf en een half.

Een – is een onvoldoende. De leerkracht geeft een vijf.

In deze methode is er om twee redenen voor gekozen om de leerling niet lager dan een vijf te geven voor deze test. De eerste reden heeft te maken met subjectiviteit. Het blijft moeilijk om de testitems in absolute termen te beoordelen. Enige mate van subjectiviteit zal er altijd zijn bij degene die de test afneemt. Ten tweede is het niet de bedoeling van de test om de leerling onnodig te demotiveren. De vijf indiceert een onvoldoende en geeft aan dat de leerling extra aandacht nodig heeft bij het leren lezen.

Item	Score +	Score +/-	Score -
Volume	minder dan 5 onverstanebare woorden	5 onverstanebare woorden	meer dan 5 onverstanebare woorden
Tempo	tekst binnen 3 minuten gelezen	tekst in meer dan 3 tot 3½ minuut gelezen	tekst in meer dan 3½ minuut gelezen
Articulatie	minder dan 5 niet goed uitgesproken woorden	5 niet goed uitgesproken woorden	meer dan 5 niet goed uitgesproken woorden
Intonatie	minder dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd	meer dan 5 leestekens genegeerd of fout geïnterpreteerd

Scoreformulier test niveau 5A:

		+	+/-	-	Opmerkingen
1	Volume				
2	Tempo				
3	Articulatie				
4	Intonatie				
					Cijfer:

De cijfers voor de vier testonderdelen worden opgeteld en gedeeld door 4. Dat is het cijfer op deze leestest.

Doorverwijzing

Leerlingen die een 5 ½ of 5 hebben voor een of meer onderdelen, krijgen extra zorg. Dit kan in de klas, bij een zorgleerkracht of als extra huiswerктаak. De test wordt bij hen na een maand weer afgenomen.

Tekstvariatie

De leerkracht kan zelf een tekst voor de test samenstellen. De tekst moeten afgeleid zijn van een van de verhalen uit het leesboek op niveau 6C. De tekst moet tussen de 180 en 190 woorden hebben. De gemiddelde zinslengte is 10 woorden. In de tekst moet minstens een (1) vraagteken voorkomen, minstens een (1) uitroepeteken en minstens twee (2) zinnen in de directe rede.

DE SCHRIFTELIJKE TEST

Testitems

Bij het voortgezet lezen wordt stillezen steeds belangrijker.

De leerling leest de tekst daarbij alleen met de ogen. Het is belangrijk dat de leerling de woorden herkent en via de hersenen betekenis aan ze geeft.

De schriftelijke test is dan ook gericht op het herkennen van woord-beelden. De leerling krijgt twintig rijen van 3 woorden aangeboden. In elke rij staat een woord dat de leerling moet herkennen uit de tekst die bij de test hoort. Vijf woordrijen bevatten een woord uit de woordenschat van de desbetreffende les. De overige woordrijen worden als volgt getypeerd:

- 4x tweelettergrepige woorden
- 5x drielettergrepige woorden
- 3x vier- of meer dan vierlettergrepige woorden
- 3x leenwoorden uit het Sranan, een andere Surinaamse taal of een vreemde taal. Als er niet genoeg woorden van deze categorie in de tekst voorkomen, mogen ze vervangen worden door Nederlandse woorden met drie of meer lettergrepen.

De afleiders zijn woorden die wat betreft het aantal lettergrepen overeenkomen met het testitem, maar inhoudelijk ervan afwijken.

De tekst

De leerkracht kiest een tekst uit het leesboek op niveau 6C, die tijdens de leeslessen behandeld is. De leerkracht maakt niet van tevoren bekend welke tekst gebruikt zal worden voor de toets. In het voorbeeld is gebruik gemaakt van tekst 28, Geen kwik in het bos.

De afname

De test kan aan het einde van het eerste kwartaal worden afgenomen. De leerlingen krijgen vijftien minuten de tijd om de gekozen tekst uit hun leesboek te lezen. Daarna worden de boeken weggezet en krijgen ze het formulier met de woordrijen. De leerlingen kiezen uit elke rij een woord dat ze herkennen uit de gelezen tekst. Ze onderstrepen dit woord. Voor dit onderdeel van de test hebben ze weer vijftien minuten de tijd. Het formulier wordt bij de leerkracht ingeleverd.

Instructies voor de leerling

De leerlingen worden tijdig op de hoogte gesteld op welke dag ze de test moeten doen. Aan de leerlingen wordt van tevoren meegedeeld dat bij de test een tekst uit het leesboek gebruikt zal worden. Welke tekst dat is, wordt pas bekendgemaakt bij aanvang van de test. De leerlingen moeten elk een leesboek ter beschikking hebben. Verder wordt ook aangegeven dat ze een formulier met rijtjes woorden zullen krijgen. Uit de rijtjes moet telkens slechts een woord worden onderstreept. Dat is een woord dat ze in de tekst hebben gezien. Elke leerling schrijft zijn naam op het formulier. Ze worden op de hoogte gesteld van de duur van de test (2x vijftien minuten).

Scoreberekening

Voor elk correct onderstreept woord krijgt de leerling een halve punt. Om het cijfer te berekenen, worden de punten opgeteld. Dit cijfer zal samen met het cijfer voor de mondelinge test gebruikt worden om het rapportcijfer te berekenen.

Scoreformulier

LEESTEST VOOR LEERJAAR 6 NIVEAU 6C

Naam leerling:

Klas:

Datum:

Onderstreep in elke rij het woord dat je hebt gezien in het verhaal dat je hebt gelezen.

A	B	C	D	E
meteen metaal taalttest	portret tomaat plankton	goudmaatschappij glinsterende handelsbedrijf	onsterfelijk onbeweeglijk vergeetachtig	hondenmedicijn kwikvergiftiging jaarvergadering
F	G	H	I	J
giftig mistig listig	ladder modern modder	probleem embleem pronkstuk	buste boete ballet	schadelijk schaterlach dadelijk
K	L	M	N	O
hospitaal handelaar havermout	Engeland binnendoor binnenland	motorfiets minister sinister	oplossing opeten beheersing	Amerika Apetina Annemarie
P	Q	R	S	T
profvoetballer burgemeester protestactie	ingeslopen inademen vijftienduizend	Chinese Chileense charmante	Alfonsdorp Bernharddorp Marijkedorp	yoghurt yongu yoga

De antwoorden bij deze test zijn in het onderstaande schema weergegeven. De woorden in kolom A tot en met E zijn woorden die voorkomen in de woordenschat voor deze les. De leerkracht heeft uitleg gegeven over deze woorden. In kolom F tot en met I staan tweelettergrepige woorden. Kolom J tot en met N staan drielettergrepige woorden. In kolom O tot en met Q staan vier- of meer dan vierlettergrepige woorden. De kolommen R tot en T hebben woorden die hun oorsprong hebben in een andere taal dan het Nederlands.

A	B	C	D	E
metaal	plankton	goudmaatschappij	onsterfelijk	kwikvergiftiging
F	G	H	I	J
giftig	modder	probleem	boete	schadelijk
K	L	M	N	O
hospitaal	binnenland	minister	oplossing	Apetina
P	Q	R	S	T
protestactie	inademen	Chinese	Bernharddorp	yongu

Testvariatie

De leerkracht kan zelf een test samenstellen op basis van bovengenoemd voorbeeld met de verhalende of theaterteksten uit het leesboek niveau 6C.

Bronnen

1. Baldewsingh, Rabin, Sarnámi woordenschat. Uitgeverij Surinen, 2018.
2. Bies de, Renata, Woordenboek van de Surinaamse bijdrage aan het Nederlands. Anton de Kom Universiteit van Suriname, 2008.
3. Bies de, Renata, Carisur Culinaire Dictionaire. Universiteit van Suriname, 2013.
4. Dale van, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, deel 1-3. Utrecht/Antwerpen, 1984.
5. Eskes, Marita, Technisch lezen in een doorlopende lijn. Uitgeverij Pica, 2020.
6. Groce, E. and Groce, R., Deconstructing the Accelerated Reader Program. In: Reading Horizons. Volume 46, nr. 1. 2005. Western Michigan University.
7. Het leesonderwijs in primair- en voortgezet onderwijs. Een stand van zaken en curriculaire aanbevelingen. SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Enschede, 2018.
8. Hilst van der, Eddy, De spelling van het Sranan. De spelling van het Sranan. Paramaribo, 2008.
9. Houtveen A.A.M., Goed Geletterd. Opbrengsten van het lectoraat Geletterdheid 2006-2018. 2018. Hogeschool Utrecht. Kenniscentrum Leren en Innoveren.
10. Ik hoor, ik kijk, ik lees. Deel 1 tot en met 10. Samengesteld door het Projekt Vernieuwing Curriculum Basisonderwijs. 1983. Uitgave MINOW.
11. Ik hoor, ik kijk, ik lees. Handleiding deel 1 tot en met 10. Samengesteld door het Projekt Vernieuwing Curriculum Basisonderwijs. 1983. Uitgave MINOW.
12. Kerndoelen Nederlands. TULE inhouden en activiteiten. Ontwikkeld door SLO en Expertisecentrum Nederlands. <http://tule.slo.nl/Nederlands/F-KDNederlands.html>
13. Leerstoflijnen Lezen beschreven. Uitwerking van het referentiekader Nederlandse Taal voor leesonderwijs in het basisonderwijs. SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Enschede, 2010.
14. Leergebied Nederlands. Voorstel voor de basis van de herziening van de kerndoelen en eindtermen van de leraren en schoolleiders uit het ontwikkelteam Nederlands. 2019. www.curriculum.nu
15. Leerplan Gewoon Kleuter- en Lager Onderwijs. Leergebied Nederlands. GO onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Pedagogische Begeleidingsdienst. Brussel. 2013.
16. Manna, R., Leveled Reading Systems, Explained. <https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/leveled-reading-systems-explained/>
17. Op weg naar een curriculum voor het basisonderwijs. Curriculumraamwerk en leerlijnen. Ontwikkeling basisonderwijs Suriname. 2011. MINOV en SLO.

18. Overzicht methoden op de basisschool. 2020. Bron: OS Mijnzorgweg.
19. Programma 'auditieve training'. Handleiding. Samengesteld door het Projekt Vernieuwing Curriculum Basisonderwijs. 1983. Uitgave MINOW.
20. Report on Curriculum Review, Gap Analysis and Remediation Strategy. 2018. IMPRESS, Vrije Universiteit Brussel (VUB), MINOWC.
21. Ross, S., Nunnery, J., Goldfeder, E. A Randomized Experiment on the Effects of Accelerated Reader/Reading Renaissance in an Urban School District: Final Evaluation Report. Center for Research in Educational Policy, The University of Memphis. 2004.
22. Suriname Learling lines. Progress and Implementation. (Draft, 2019) Productie VUB.
23. Spelend leren. Een praktisch curriculum voor kleuters. Handleiding. 2011. Uitgave MINOV.
24. Spelend leren. Een praktisch curriculum voor kleuters. Themaboek 4. 5-jarigen. Handleiding. 2011. Uitgave MINOV.
25. Taal. Leerlijnen en Eindtermen (Draft, augustus 2019). Productie VUB.
26. Taal met plezier. Leerjaar 3. Periode 1, 2, 3, 4. MINOV. z.j.
27. Taal met plezier. Leerjaar 3. Handleiding en bronnenboek. MINOV. z.j.
28. Taal met plezier. Leerjaar 4. Handleiding Taal. MINOV 2013.
29. Taal met plezier. Leerjaar 4. Werkboek Taal. MINOV 2013.
30. Van hier en daar en overal. Deel 1 tot en met 12.
31. Van hier en daar en overal. Handleiding deel 2. 1986. Uitgave MINOWC.
32. Visser, Jacqueline. Lezen op AVI niveau. De schaling, normering en validering van de nieuwe AVI-toetskaarten. Proefschrift KU Nijmegen. 1997.
33. Woordenlijst Nederlandse Taal. Nederlandse Taalunie, 1995. (Het Groene Boekje), ook: www.woordenlijst.org)
34. www.woorden.org (Nederlands woordenboek online)
35. Sranantongo - Nederlands Online Interactief Woordenboek (sil.org)

BIJLAGE A
WOORDENSCHAT
 Leesboek 6A

BIJLAGE A:

**AANBEVOLEN WOORDEN VOOR UITBREIDING VAN
 DE WOORDENSCHAT**

(Woorden uit het Nederlands, Surinaams-Nederlands (SN), Sranan, Sarnámi, Karína Auran, Surinaams-Javaans, Saramaccaans.

Leen(woorden) uit het Arabisch, Engels, Spaans en Mandarijn.)

Leesboek 6A

A

- aanvoerder
- afgezant
- afkeer
- alternatief
- anak putu (Javaans)
- asceet
- atheïst

B

- balans
- ballingschap
- báp (Sarnámi)
- barak
- barmhartig
- bedevaart
- bedremmeld
- beheer
- bekken (SN)
- beklag
- bewaring
- bháji (Sarnámi)
- bibi (Javaans))
- bigi koto (SN)
- bonuman (SN)
- bonus
- boomgaard
- boyti (SN)
- breken (van het vasten)
- buiten zijn zinnen

C

- chirurgijn
- condoleren
- contractarbeider

D

- demon
- depot
- dessa
- devotie
- diagonaal
- dipávali (Sarnámi)
- diplomaat
- discipline
- diya (SN)
- doublé
- duster
- dyadi (SJ: scheepsgenoot)
- dyarusustoel (SN)
- dyaso (Sranan)

E

- Eid-UI-Adha (Arabisch)
- Eid-UI-Fitr (Arabisch)
- etteren

F

- flora
- formatie

G

- gambo (Javaans)
- gamelan (Javaans)
- gebeurtenis
- gemalin
- gemeenschap
- geruchten
- godenrijk
- g(o)we (Sranan)
- guur

H

- hadj (Arabisch)
- hadji (Arabisch)
- handelscentrum
- haverklap
- herberg
- herfst
- hoofdrolspeler

I

- imam (Arabisch)
- incarnatie
- inderdaad
- in de wolken
- intentie
- invasie

J

- Jaran kepong (Javaans)

K

- kaksi (SN)
- kalebas
- karavaan
- kari (Sranan)
- klapstoel
- kluizenaar
- knoet
- koddig
- kolonist
- ko(n) (Sranan)
- kontji (Sarnámi: wat)
- kost
- kostelijk
- koto (SN)
- kra (Sranan)
- kribbe
- kulu (Javaans)

L

- langzamerhand
- leedvermaak
- lente
- leprozerie
- levenspad
- list
- loods
- Lucie nak' mi (Sranan)
- luku (Sranan)

M

- mai (Sarnámi)
- mang (Javaans)
- meditatie
- mirre
- mma (Sranan)
- moellah (Arabisch)
- motregen
- MRI-scan
- mulattin

N

- nachtmerrie
- nimf
- nimblad
- notabene
- nyan (Sranan)

O

- oase
- ongenadig
- ontslag
- ontsmetten
- ontzeggen
- opdringerig
- openbaren
- overdaad
- overheid

P

- pae (Javaans)
- pakslaag (SN)
- pagara (SN)
- patrouille
- parabel
- paradijs
- parmantig
- pelgrim
- pesten
- piren (Sranan)
- piay (Karína Auran)
- plantage
- postuur
- potig
- prapi (SN)
- profeet
- prompt
- puja (Sarnámi)

R

- Ramadan (Arabisch)
- registreren
- rituelen
- roerloos
- roti (SN)
- ruim (van een schip)

S

- sapotiya (Sranan)
- schatbewaarder
- scheepskooi
- scheepsagent
- scheepskooi
- schminken
- schoonfamilie
- schijnsel
- si (Sranan)
- sibibusi (SN)
- simbah lanang (Javaans)
- sma (Sranan)
- snugger
- soft (SN)
- spiritueel
- stadjongen
- stam (gemeenschap)
- stress (Engels)
- striem
- strompelen
- sussen
- synagoge

T

- tanah sabrang (Javaans)
- tegemoet komen
- terroriseren
- testament
- tjappen (SN)
- toezegging
- trance
- treurzang

U

- unu (Sranan)
- urine

V

- vasten
- verbieden
- vergaren
- vermommen
- verstoten
- vertakking
- vertroetelen
- verzachten
- vestigen
- visioen
- voet van de berg
- volharding
- volkstelling
- volwassenwording
- vrijverklaard
- vroom

W

- wani (Sranan)
- wasi (Sranan)
- wapentuig
- weeklagen
- wespenkolonie
- wezenloos
- wiki (Sranan)
- winter
- winti (SN)
- wraak

Z

- zogen
- zonder omwegen

BIJLAGE A
WOORDENSCHAT
 Leesboek 6B

Leesboek 6B

A

- aboma (SN)
- adjudant
- afbeulen
- afdanken
- antiek
- anus
- applaudisseren
- armoedzaaier
- avondklok
- awari (SN)

B

- barricaderen
- bekvechten
- bergketen
- berouw
- bitawiwiri
- blaasbalg
- botrali (SN)
- breaking news (Engels)
- bungalow burgers

C

- camoufleren
- chemicaliën
- choreografie
- coach (Engels)
- compost
- conducteur
- creatie
- crematie

D

- dagloner
- daarentegen
- deal (Engels)
- depressief
- dictator
- draai om de oren
- dressoir
- duel
- duiventil
- dumpling (Mandarijn)
- dwarszitten

E

- Edelachtbare
- eenkamerwoning
- eigenaardig
- elegant
- engelengeduld
- expert

F

- familieberaad
- feilloos
- fier
- fufuruman (Sranan)

G

- galop
- game (Engels)
- gastvrijheid
- gelegenheid
- gemunt op
- gerieflijk
- gesluierd
- gestalte
- gewoonterecht
- godo (SN)
- goedgeefsheid
- gomme
- granaat
- groen van jaloezie

H

- hanenpoten
- hangende pootjes
- heriheri (SN)
- highway (Engels)
- highspeed (Engels)
- honorarium
- hoogzwanger
- hovenier
- huisraad
- hulpbehoevende

I

- ingrediënten
- internaat

J

- jaloezieën

K

- kadaver
- kandelaar
- kapmes (SN)
- klapwieken
- kluis
- kluit
- koelbloedig
- koeren
- kot'koti (Sranan)
- kotomisi (SN)
- kornuiten
- krabita (Sranan)
- kraka (SN)
- kroning
- kwieke

L

- lastdieren
- likkebaarden
- loop
- loten
- lucratief

M

- maaltijdsoep
- machinist
- megaproject
- milieuvervuiling
- misbaksel
- misdragen
- monument
- morgu (Sranan)

N

- na mi (Sranan)
- nekslag
- nobel
- no frede (Sranan)

O

- odo (SN)
- ondank
- onderduiken
- ongelooft
- ongerept
- onthouden
- onverbiddelijk
- onuitstaanbaar
- omeni yu e seri a ayun (Sranan)
- oordeel
- ophitsen

P

- paraderen
- peuk
- plunderen
- poolshoogte
- prank (Engels)
- presentatrice
- prima ballerina
- profiel
- protesteren
- pu (SN)
- pijlsnel

Q

- quarantaine

R

- rakelings
- recyclen (Engels)
- redi katun (Sranan)
- reisgezel
- rente

S

- samenzweerder
- satelliet
- sawa
- schadelijk
- schampen
- schutter
- sem (SN)
- seybiyari (SN)
- smid
- sisa (Sranan)
- slaatje uit slaan
- smulfeest
- spotgoedkoop
- spijlen
- spitse
- staatskas
- stadswacht
- stagiair
- straatmuzikant
- steigeren
- stom
- suma de dape (Sranan)

T

- tactvol
- tangi (Sranan)
- tam
- timba (SN)
- trammelant
- trottoir
- twaalfuurtje

U

- uitgestreken

V

- verlieslatend
- verongelijkt
- verrukkelijk
- volbloed
- voorbaat
- voorbeeldig
- voortaan
- vredesakkoord
- vroedvrouw
- vuistje

W

- wallen
- wandaden
- wandu (SN)
- waren
- weemoedig
- wegwijnen
- wikken en wegen
- w'o kisi den moi (sranan)
- w'o sori den (Sranan)

Y

- yorkefowru
- yu no ley (Sranan)

Z

- zaailingen
- zakkenroller
- zwerver

BIJLAGE A
WOORDENSCHAT
 Leesboek 6C

Leesboek 6C

A

- aardbeving
- absoluut
- afschrikwekkend
- analfabeet
- apinti (Sranan)
- a poí kaa (Saramaccaans)

B

- bacteriën
- Baka Sroisi (Sranan)
- bara (SN)
- bemanning
- bereidwillig
- beschutting
- bitawiwiri (SN)
- binga ku hën (Saramaccaans)
- bladmuziek
- blom (SN)
- bliksembezoek
- blindengeleidehond
- bounce back (Engels)
- bouwvallig
- braille
- bugru (Sranan)
- bunu (Saramaccaans)

C

- café-restaurant
- cèkre cèkre (Javaans)
- chagrijnig
- chulha (Sarnámi)
- cilinder
- competitie
- contant
- contractant

D

- dhanbád (Sarnámi)
- dierbaar
- ditjes en datjes
- dokken (SN)
- doorsnee
- dribi (Sranan)
- driepoot (SN)
- dwangarbeid

E

- eb
- edel
- enthousiast
- erven
- evenmin
- export

F

- foto e bron (Sranan)

G

- geitenkeuteldrop
- gepiept
- getijderivier
- goudmaatschappij
- gulle

H

- Happy Birthday (Engels)
- hartenlust
- hectare
- heks
- honnepon
- hooglanden
- houtsijwerk
- huifkar

I

- illusie
- injectie

J

- jackpot (Engels)
- jámun (SN)
- jìnqū qìchē (Mandarijn)

K

- kadi (Arabisch)
- kakkerlakkenlever
- kappa (SN)
- kaseko (SN)
- kerven
- keyboard (Engels)
- kikkerblaar
- klaaglied
- klem
- knoestig
- koolzuurgas
- koortsige
- krediet
- kreukels
- kruidenier
- kwakwabangi (Sranan)
- kwikvergiftiging

L

- lama
- landschapsarchitect
- lemen
- lesun (Sarnámi)
- levendig
- lespeki (Saramaccaans)
- liba (Sranan)
- lood
- loodgieter
- luku (Sranan)

M

- magazijn
- magiër
- maharadja
- mailen (Engels)
- makandi (Saramaccaans)
- manen
- maripapalm (SN)
- metaal
- mi e lolo en na mi bere (Sranan)
- mi e spiti na ini mi anu (Sranan)
- mobieltje
- moedermelk
- mondkap

N

- nabijgelegen
- na so sisa (Sranan)
- na so a de (Sranan)
- neuten (SN)
- nimmer
- no entry for cars (Engels)
- nomadisch
- nopjes
- noten

O

- olo meti (Sranan)
- onsterfelijk
- opbrengst
- oppas
- oso (Sranan)
- ouderwets

P

- pakira (SN)
- petfles
- pe unu komopo (Sranan)
- pèyèk (Javaans)
- piyáji (Sarnámi)
- pilaar
- plankton
- platteland
- platzak
- plechtig
- plengoffer
- poku (SN)
- pontons
- prasôso (SN)
- privacy (Engels)
- prohibido para los coches (Spaans)
- proosten
- prompt

R

- ringwormenbloed
- rivierdienstlijn
- rondleiding
- ronselaar
- runner-up

S

- salsa
- salvo
- sambal ketjap (SN)
- samenzwering
- scheutje
- schoon
- schildwacht
- seeka (Saramaccaans)
- sek'seki (Sranan)
- sikkkel
- sissen
- sluipwegen
- skeer (SN)
- smak
- smoothies (Engels)
- sopi (SN)
- speaker-phone (Engels)
- statig
- steegjes
- stuiter
- stunts
- stutten
- style (Engels)
- sumaruba (SN)

T

- tata (Saramaccaans)
- terneergeslagen
- tetanus
- tonka (SN)
- toverspreuk
- trotseren
- turnen
- tusi (Karína Auran)

U

- uitwerpselen

V

- verantwoordelijkheden
- verbouwing
- verdraagzaamheid
- verpanden
- vertrouweling
- vertwijfeld
- vingerkootje
- virus
- visite
- vloed
- voice (Engels)
- volume
- voorwaarde

W

- waka tyopu (Sranan)
- wasôso (SN)
- waterreservoir
- wi mu luku wi busi (Sranan)
- wi mu luku wi fisi (Sranan)

Z

- zandstrandje
- zompig
- zuiveringsinstallatie

BIJLAGE B LEESNIVEAUS

Bijlage B:

Leesniveaus

LET = gemiddeld aantal lettergrepen per zin.

ZL = gemiddeld aantal woorden per zin.

TTL = Totaal aantal woorden van de tekst.

LEESNIVEAUS

Niv .	Periode	Technische criteria	Inhoudelijke criteria
4A	Leerjaar 4, 1e kwartaal	LET= 1,27 ZL=7 TTL=150 - 250 (Herhaling) decoderen van: - ch(t), ng, nk, aai, oei, ooi, eer, eur, oor, eeuw, ieuw; - einde van een woord met d(t) als [t] en b als [p]; - stomme [e] in ver-, ge-, be-, -lijk, -ig en verkleinwoorden met --je, -tje, -pje, en -kje; - i als [ie]; - tweelettergrepige woorden met een lange klank in de klankteen; - drie- of meerlettergrepige klankzuivere woorden of woorden met een stomme [e] in bovengenoemde categorieën.	Woorden uit de school- en thuisomgeving.
4B	Leerjaar 4, 2e kwartaal	LET= 1,27 ZL= 7 TTL=200 - 350 (Herhaling) decoderen van: - de stomme [e] in verkleinwoorden met -etje; - woorden met een trema, accent grave, accent aigu; - woorden met een apostrof; - woorden met c, x, y; - woorden met th als [t], ge als [ze] en eau als [oo]; - woorden met tie als [tsie] en ish als [ies]; - woorden met ch en sh als [sj] - leestekens: punt, komma, uitroepeteken, vraagteken, dubbele punt en aanhalingstekens; - meerlettergrepige woorden.	Woorden uit de school- en thuisomgeving.

Niv .	Periode	Technische criteria	Inhoudelijke criteria
4C	Leerjaar 4, 3e kwartaal	ZL= 7 of 8 TTL=200 - 350 Uitspraak: - eenvoudige (leen)woorden uit Engels en Sranan Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie	Begrijpend lezen: - aanvullende woordenschat; - herkenbare wie-, wat-, waarsituatie; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - versjes met eindrijm
5A	Leerjaar 5, 1e kwartaal	ZL= 7 of 8 TTL= 300 – 600 Uitspraak: - eenvoudige (leen)woorden uit de overige Surinaamse thuishalen en andere vreemde talen. Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Theaterlezen: - juiste interpretatie van zinnen, zinsdelen en leestekens bij het uitspreken van de tekst. Stillezen: - woordherkenning.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - duidelijke indeling in begin, kern, slot; - inlevingsvermogen (emoties/ attitudevorming) Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - versjes met beginrijm/ alliteratie - drama script
5B	Leerjaar 5, 2e kwartaal	ZL= 8 TTL=500 - 750 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Theaterlezen: - juiste interpretatie van zinnen, zinsdelen en leestekens bij het uitspreken van de tekst. Stillezen: - woordherkenning	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - duidelijke indeling in begin, kern, slot; - inlevingsvermogen (emoties/ attitudevorming) Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - versjes met eind- en of beginrijm. - drama script

Niv .	Periode	Technische criteria	Inhoudelijke criteria
5C	Leerjaar 5, 3e kwartaal	SL= 8-9 TWT= 700 - 950 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Theaterlezen: - juiste interpretatie van zinnen, zinsdelen en leestekens bij het uitspreken van de tekst. Stillezen: - woordherkenning.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - duidelijke indeling in begin, kern, slot; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - verhaalgenre: sprookjes en fabels; - andere eenvoudige vormen
6A	Leerjaar 6, 1e kwartaal	ZL= 9 TTL= 900 - 1000 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Theaterlezen: - juiste interpretatie van zinnen, zinsdelen en leestekens bij het uitspreken van de tekst. Stillezen: - woordherkenning.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - duidelijke indeling in begin, kern, slot; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - verhaalgenre: historisch verhaal, religieus verhaal.
6B	Leerjaar 6, 2e kwartaal	ZL= 9-10 TTL= 900 - 1100 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Theaterlezen: - juiste interpretatie van zinnen, zinsdelen en leestekens bij het uitspreken van de tekst. Stillezen: - woordherkenning.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - figuurlijke en letterlijke taal; - spreekwoorden en gezegden. Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - de boodschap in het verhaal.

Niv .	Periode	Technische criteria	Inhoudelijke criteria
6C	Leerjaar 6, 3e kwartaal	ZL= 10 TTL= 900 - 1100 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Poëzievoordracht: - passie; - articulatie, volume, tempo, intonatie.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - de schrijver achter het verhaal; - poëzie / liedteksten.
7A	Leerjaar 7, 1e kwartaal	SL=10-11 TWT=1000 - 1300 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Storytelling: - passie; - juiste weergave van het verhaal.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - leesdossier; - verhalen voor storytelling; - verhaalgenre (auto)biografie.
7B	Leerjaar 7, 2e kwartaal	TTL=1000 - 1450 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Boekpresentatie: - spreekbeurt.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - leesdossier; - jeugdliteratuur (van bekroonde nationale schrijvers en internationaal bekende schrijvers in het vrije domein)

Niv .	Periode	Technische criteria	Inhoudelijke criteria
7C	Leerjaar 7, 3e kwartaal	TTL=1300- 1700 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Boekpresentatie: -spreekbeurt.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - meertalige teksten met codewisseling in de dialogen. Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - leesdossier; - verhaalgenre: cartoons.
8A	Leerjaar 8, 1e kwartaal	TTL=1300- 1700 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Boekpresentatie: - spreekbeurt. Storytelling met poppen: - creativiteit; - juiste weergave van het verhaal.	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - leesdossier; - verhaalgenre: science fiction/ fantasie - dramascript voor poppen- theater.
8B	Leerjaar 8, 2e kwartaal	TTL=1500- 2000 Vloeiend Lezen: - articulatie, volume, tempo, intonatie. Stillezen: - woordherkenning. Boekpresentatie: - spreekbeurt. Poëzievoordracht: - passie; - articulatie, volume, tempo, intonatie;	Begrijpend lezen: - woordenschatuitbreiding; - figuurlijke en letterlijke taal; - spreekwoorden en gezegden. Attitudevorming/ empathische ontwikkeling: - mogelijkheid tot inleven in emoties. Literatuuronderwijs: - de boodschap in het verhaal.

